

Giv en stemme til pårørende

Undersøgelse af pårørendes behov og ønsker om aktiviteter hos SAVN

&#

ANALYSE & TAL

MAJ 2020

Udarbejdet af:

Analyse & Tal F.M.B.A
Rentemestervej 57
2400 København NV
www.ogtal.dk

For mere information kontakt:

Malte Moll Wingender
Tlf. 40543264
Malte@ogtal.dk

Databehandling, analyse & tekst:
Malte Moll Wingender og Pia Bang Jensen

Forsidebillede: Malte Moll Wingender

Rapporten kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden. Rapporten kan downloades gratis på
Analyse & Tals hjemmeside www.ogtal.dk.

Indhold

Forord	4
Indledning	5
Om projektet	5
Hovedkonklusioner	5
Anbefalinger til fremtidige tilbud	7
Undersøgelsen metode og datagrundlag	9
Kapitel 1. SAVNs nuværende aktiviteter	13
Weekendophold	13
Telefonrådgivning	16
Kapitel 2. SAVNs fremtidige aktiviteter.....	18
Familieudflugter for børnefamilier	19
Informationsaftener	20
Fællesspisning.....	24
Samtaler med fagpersoner	26
Facebookgruppe eller chatrum	32
Børne- og ungegrupper	34
Kapitel 3. Vejen til SAVNs aktiviteter	38
SAVNs synlighed	40
SAVNs tydelighed og tilgængelighed	41

Forord

Denne rapport præsenterer resultaterne af en undersøgelse af pårørende til indsatte behov for hjælp, støtte og tilbud om aktiviteter i regi af Organisationen SAVN. Undersøgelsen beskæftiger sig med såvel brugere som ikke-brugere af SAVN. Den undersøger, hvordan SAVN kan tilpasse og udvide sine aktiviteter, så de rammer målgruppens behov og tiltrækker flere brugere. Forhåbentlig vil rapportens konklusioner og anbefalinger give viden og inspiration til, at SAVN fortsat og – måske – i endnu højere grad kan gøre en forskel for en gruppe, hvis erodning af tilværelsen forbigås i tavshed af de fleste af os. I hvert fald giver vi med denne rapport en stemme til pårørende.

Undersøgelsen baserer sig på en spørgeskemaundersøgelse blandt 90 pårørende til indsatte og 20 interviews med både brugere og ikke-brugere af SAVN. En stor tak skal rettes til de pårørende, der har indvilget i at lægge spørgeskemaet ud på forskellige fora for pårørende på nettet, og også en stor tak til dem, der har ladet sig interviewe til undersøgelsen eller udfyldt spørgeskemaet.

SAVN har bidraget med værdifuld viden og sparring gennem hele forløbet. Tak til Elisabeth Toft Rasmussen, Dorthe Lysgaard og Julie Nielsen fra SAVN for et godt samarbejde.

Undersøgelsen er udarbejdet af Analyse & Tal for SAVN, der har fået midler gennem TrygFonden.

Indledning

Om projektet

Formålet med denne undersøgelse er at få viden om, hvordan SAVN kan udvide og tilpasse sine aktiviteter, så de kan være en endnu større hjælp for flere pårørende familier. SAVN driver på nuværende tidspunkt telefonrådgivning med en familierapeut og weekendophold for pårørende. SAVN har indtryk af, at begge aktiviteter er værdsatte, men ikke tilstrækkelige i forhold til at hjælpe den relativt store gruppe af voksne og børn, hvis partner, forælder eller barn kommer i fængsel. SAVN har hvert år kontakt med 150-200 familier, men omkring 3.500 børn har på ethvert givent tidspunkt en far eller en mor i fængslet, så målgruppen af pårørende familier er potentielt meget større.

Undersøgelsen beskæftiger sig således med to overordnede problemstillinger:

- Hvad er behovet og interessen for nuværende og nye aktiviteter hos SAVN?
- Hvordan kan SAVN udbrede kendskabet og nå ud til flere familier?

Ovenstående to hovedspørgsmål tegner også rapportens struktur. Kapitel 1 handler om SAVNs nuværende aktiviteter, og er primært baseret på en række indledende interviews med nuværende brugere af SAVN om deres erfaringer med weekendophold og telefonrådgivning. Det viste sig under dataindsamlingen, at de gode erfaringerne fra disse aktiviteter kan danne afsæt for overvejelser om nye, fremtidige aktiviteter.

Kapitel 2 handler om mulige nye aktiviteter. Det er rapportens centrale kapitel, hvor vi belyser pårørendes behov og interesser for fremtidige tilbud.

Kapitel 3 handler om den anden problemstilling - SAVNs synlighed, tydelighed og tilgængelighed.

Efter hvert kapitel og hovedafsnit samler vi op på de vigtigste pointer og fremlægger i enkelte tilfælde konkrete anbefalinger.

Afsnittene i rapporten er suppleret med tekstbokse, der hovedsageligt indeholder konkrete aktivitetsforslag og kommentarer til SAVNs enkelte kommunikationsplatforme.

Alle kapitlerne indeholder en række udvalgte citater til at understøtte analysen, og hvor det er relevant er der indsat figurer med præsentationer af spørgeskemarespondenternes besvarelser.

Hovedkonklusioner

I det følgende opsummeres hovedpointerne på tværs af rapportens kapitler. Herunder fremlægges tre konkrete anbefalinger til nye tilbud i SAVN.

Hjælp til pårørende

Pårørende til fængselsindsatte har et udbredt behov for hjælp og støtte. Deres situation kan være forbundet med både savn af den indsatte, forvirring og frustration over manglende viden om sin egen og den indsattes situation, økonomiske vanskeligheder, juridiske spørgsmål, usikkerhed omkring dialogen med sine børn og ikke mindst stigmatisering fra andre.

Samtidigt peger undersøgelsen på, at det er svært at finde relevant hjælp og støtte til de udfordringer, de pårørende står med. Og selvom der er eksempler på gode møder med myndighedspersoner eller fængselsbetjente, så beretter flere, at de mødes af modvilje og mangel på hjælpsomhed. Måske er det en af

forklaringerne på, at respondenterne generelt er interesserede i de fleste af de potentielle fremtidige tilbud, som vi foreslår i spørgeskemaet.

SAVN har ikke løsningen på alle pårørendes udfordringer. Men der er ingen tvivl om, at flere pårørende kunne have glæde af at få kontakt med SAVN. Derfor, som flere interviewpersoner også siger, bør SAVN være mere synlige, så kendskabet til organisationen udbredes. Og derfor er der også god grund til at lave en undersøgelse af pårørendes behov som denne.

SAVNs nuværende indsatser

Med forbehold for, at de utilfredse brugere måske har valgt denne undersøgelse fra, så har SAVNs tilbud om telefonrådgivning og weekendophold stor betydning for brugerne. Personalet hos SAVN får stor ros, og enkelte efterspørger flere muligheder for at tage på weekendophold.

Det er ikke mindst samspillet mellem de to aktiviteter, der ser ud til at fungere. Den individuelle rådgivning, der er fleksibel og tilgængelig i forhold til tid og sted, supplerer

de kollektive weekendophold godt, hvor brugerne kan møde andre pårørende og mødes fysisk med SAVNs medarbejdere. Samtidigt fungerer rådgivningen som indgang til weekendopholdene, fordi det kan kræve mod og tryk ved organisationen at tilmelde sig. Styrkerne ved dette samspil er værd at tage med i overvejelserne om fremtidige tilbud - at de kan forstærke hinanden og supplere hinanden i forhold til indhold og målgruppe.

Det er dog ikke kun rosenrødt - der er også udfordringer ved aktiviteterne. Først og fremmest efterspørges det, at grupperne af pårørende så vidt muligt blive *matchet* i forhold til familietype og den indsattes sted i forløbet.

I forhold til rådgivning efterspørges muligheden for at henvende sig til en socialrådgiver med økonomiske og juridiske spørgsmål. Det er særligt dem, der ikke er brugere af SAVN, der ikke finder det eksisterende tilbud om rådgivning relevant. Derfor er en af anbefalingerne i det følgende også, at SAVN udvider sin rådgivning med en socialrådgiver.

Undersøgelsen siger ikke meget om børnenes ønsker og oplevelser med weekendophold. Det vil være oplagt at følge denne undersøgelse op med en viden eller en ny undersøgelse blandt børn og unge.

Individuelle og kollektive tilbud

På tværs af de pårørendes relation til den indsatte, er samtaler og rådgivning de tilbud, som vinder størst umiddelbar interesse blandt undersøgelsesdeltagerne. Det er først og fremmest problematikker relateret til socialrådgivning, som efterspørges af pårørende, der ikke er nuværende brugere af SAVN, og på tværs af brugere og ikke-brugere er de fleste spørgeskemaespondenter også meget interesserede i samtaler med en psykolog eller en terapeut.

De mere kollektive aktiviteter - informationsaftener, familieaktiviteter og fællesspisning - har en smule mindre interesse. Lidt flere af spørgeskemaespondenterne er slet ikke interesserede - særligt blandt ikke-brugere - og blandt interviewpersonerne er der også lidt tøven omkring deltagelse i en aktivitet sammen med andre. Det er et paradoks ved undersøgelsen, for materialet viser også, at der er et udbredt behov for at tale med andre, der er i en lignende situation. En af forklaringerne - der også tæller udfordringer med transport og børnenes sengetider - er, at det kan være grænseoverskridende at skulle bringe sig selv i spil sammen med andre. De pårørende føler sig i en sårbar position, der er præget af stigmatisering og skyldfølelse. Hertil kommer, at man ikke nødvendigvis identificerer sig som 'pårørende til en kriminel', hvilket igen afholder nogle fra at søge den hjælp og de fællesskaber, der findes for pårørende. Derfor kræver det et vist overskud at deltage i et familiearrangement eller en informationsaften, og for nogle kræver det, at de mest presserende udfordringer omkring familiens økonomiske grundlag er sikret, og at der er styr på, hvad der skal ske med den indsatte.

De individuelle tilbud fremstår således som et nødvendigt første skridt for, at flere pårørende ville kunne bevæge sig ind i mere usikre rammer.

Forskellige brugere og skiftende behov

Pårørende er en heterogen gruppe, og deres behov varierer ud fra en række parametre - udover personlige forskelle. De pårørende adskiller sig i kraft af deres familie- og partnerrelationen, om der er børn, og hvad indsættelsen har af betydning for deres privatøkonomi. Dernæst - eller måske først og fremmest - er der forskelle relateret til den fase i varetægtsfængslingen og afsoningen, den indsatte er i. Undersøgelsen beskæftiger sig ikke direkte med denne sidstnævnte parameter, men interviewmaterialet og hvorvidt respondenterne er brugere eller ej indikerer, at behovet for hjælp udvikler sig med tiden. For en sandsynligvis ret stor gruppe af pårørende, er deres første behov efter varetægtsfængslingen forbundet med uvished om den indsatte - og dermed deres egen - fremtid, og med fysisk håndgribelige udfordringer med familiens økonomiske grundlag og praktiske gøremål omkring børnene. For de pårørende, der enten har fået overblik over disse udfordringer, eller ikke har haft dem, er der mere ro til at tage sig af sine egne og sine børns følelser omkring indsættelsen. Undersøgelsen peger således på, at SAVNs brugere tilhører en andel af de pårørende, som har fået styr på nogle grundlæggende udfordringer, og således har mere overskud end andre. Det kan betyde, at SAVNs fokus på de mere følelsesmæssige behov, begrænser organisationens appel til pårørende til den store gruppe af kortvarigt fængslede.

Anbefalinger til fremtidige tilbud

På baggrund ovenstående pointer om SAVNs målgruppe og deres behov, præsenterer vi her tre forslag til fremtidige tilbud.

Samtaler med en socialrådgiver

Der er potentielt en stor gruppe af pårørende, hvis mest akutte behov er rådgivning om økonomiske og juridiske spørgsmål. Interviewmaterialet peger på, at dette er nogle af de første udfordringer, som opstår efter partnerens varetægtsfængsling, og man kan antage at det udgør de primære problemer for den store gruppe, hvis partner sidder inde i få måneder. Samtidigt peger undersøgelsen på, at disse mere lavpraktiske udfordringer overskygger behovet for at håndtere sine egne og børnenes følelser omkring afsavnet og den indsatte handlinger.

Hvis denne gruppe har tendens til at gå uden om SAVN, når de søger støtte, som undersøgelsen indikerer at de gør, så begrænser det naturligvis antallet af brugere. Det forstærkes af, at en organisation, der lidt groft sagt håndterer en niche inden for pårørendes udfordringer, vil blive valgt fra af pårørende, der ikke kan overskue at kontakte flere aktører end de mest velkendte - såsom kommunen og Kriminalforsorgen. Hvis ikke sagsbehandlerne herfra henviser til SAVN, som de ikke ser ud til at gøre ret konsekvent i hvert fald, så når de mest pressede pårørende ikke videre med deres udfordringer - også selvom de ikke har fået den hjælp, de efterspørger.

Undersøgelsen peger således på, at et tilbud om samtaler med en socialrådgiver vil appellere til en bredere målgruppe, og potentielt give SAVN til en mere central rolle i forhold til at kunne håndtere flere af de pårørendes udfordringer.

En sidebemærkning til det er, at SAVNs brugere blandt interviewpersonerne er overordentligt tilfredse, og det forekommer som om, de knytter et bånd til organisationen og de terapeuter og frivillige, de har været i kontakt med. En hypotese kunne derfor være, at øgede henvendelser omkring rådgivning også kunne skabe brugergrundlag for andre aktiviteter, som kræver en vis volumen, såsom fællesspisning, familieudflugter og for den sags skyld weekendophold. SAVNs brugere sætter netop pris på sammenspillet mellem den individuelle rådgivning og det kollektive weekendarrangement.

Informationsaftener med mulighed for socialisering

Vi anbefaler informationsaftener som en af de mest oplagte muligheder for at udvide SAVNs aktivitetskatalog, selvom der ikke var lige så meget interesse blandt undersøgelsesdeltagerne som til individuelle samtaler. Undersøgelsen peger dog både på et stort behov for information om nogle grundlæggende emner i forhold til at være indsat og pårørende - herunder både fængselsystemet og andres håndteringer af at være efterladt - og på et behov for at møde andre i en lignende situation. Til gengæld er selve mødet med andre både praktisk udfordrende i forhold til transport og samtidig potentielt mentalt grænseoverskridende.

Et forslag, som vi bringer videre fra et par af interviewpersonerne, er derfor at arrangere informationsaftener, hvor socialiseringen er valgfri. Det kunne være ved at holde oplæg i en social kontekst, sådan som Café Exit gør det til nogle af de månedlige kultureftermiddage. Det kunne også være et mere formelt oplæg, hvor man har mulighed for at stille spørgsmål og komme med indspark, og hvor der var fællesspisning efterfølgende for dem, der havde lyst.

Pointen er, at man så både kan hjælpe pårørende med at forstå sin situation, og samtidigt skabe trygge rammer, hvor det er muligt udveksle oplevelser, hvis man har lyst til det. Samtidigt kan sådan en relativt uforpligtende aktivitet gøre pårørende mere trygge ved SAVN som hjælpeorganisation og være et første skridt, inden man har mod på at gribe telefonrøret eller melde sig til et weekendophold.

Opret en Facebookgruppe

SAVN er på nuværende tidspunkt i gang med at søsætte en ny hjemmeside, en side på Facebook og en brevkasse. Med disse tiltag følger organisationen flere af de ønsker og anbefalinger, interviewede har til SAVN i forhold til synlighed og tilgængelighed. Derimod imødekommer den nuværende kommunikationsstrategi ikke pårørendes ønske om, at SAVN skaber rammerne i en lukket gruppe på Facebook, hvor pårørende kan udveksle oplevelser, få nogle trøstende ord i en svær tid og eventuelt stille spørgsmål til SAVNs rådgivere.

Undersøgelsen peger på, at en sådan Facebookgruppe kunne gavne nogle pårørende, ligesom mange i forvejen er medlem af eksisterende, brugerdrevne grupper. Interviewmaterialet giver dog ikke et entydigt svar på, hvordan denne Facebookgruppe skulle håndteres. Der er både fortalere for, at den er fri for moderering af SAVN, og at SAVN højst bidrager ved at skrive nogle retningslinjer for samtalerne i gruppen. Andre kunne ønske, at SAVN deltager mere aktivt i forhold til de spørgsmål, som måtte dukke op, og eventuelt stillede spørgsmål på vegne af medlemmer, der gerne ville være anonyme.

Undersøgelsen metode og datagrundlag

Undersøgelsen baserer sig på en kombination af interviews og spørgeskemaer til pårørende. I alt er foretaget 20 interviews over telefon, og 90 personer har svaret på spørgeskemaundersøgelsen¹.

Tilgangen har været, at en række interviews og efterfølgende diskussioner med sekretariatet har dannet grundlag for udarbejdelse af et spørgeskema. Resultaterne fra spørgeskemaet har derefter dannet udgangspunkt for de efterfølgende interviews. Interviewpersonerne har dels kunnet fortælle om deres egne behov og ønsker, men de har også givet deres bud på nogle af de mønstre, som undrer os i spørgeskemabesvareelserne.

Stikprøvestrategien

Spørgeskemaet er udsendt som et åbent link på en række lukkede grupper for pårørende på Facebook og Instagram. Her har vi kontaktet administratorerne af grupperne, som har indvilliget i at dele og reklamere for undersøgelsen. Derudover har undersøgelsen ligget som opslag på SAVNs hjemmeside, og den har ligget på Café Exits hjemmeside.

Denne strategi kaldes for *convenience sampling* i surveylitteraturen. Fordelene er kort fortalt, at vi med relativt begrænsede omkostninger kan nå ud til en meget stor gruppe respondenter inden for målgruppen gennem brug af allerede etablerede netværk. Ulempen er, at vi ikke opnår et repræsentativt udsnit af de pårørende. Vi kan med andre ord ikke udtale os om størrelsesforhold blandt hele målgruppen, men udelukkende om størrelsesforhold blandt respondenterne.

På den måde har spørgeskemaundersøgelsen næsten karakter af en opskaleret kvalitativ undersøgelse, der først og fremmest giver mulighed for at inkludere så mange stemmer som muligt, og derudover tegner et billede af nogle tendenser inden for forskellige undergrupper (partnere med børn, forældre, brugere af SAVN osv.). For eksempel viser undersøgelsen, at der findes en gruppe partnere med børn, der har behov for at tale om sine oplevelser med nogen, mens en anden gruppe først og fremmest har behov for mere håndgribelig økonomisk rådgivning og information om den indsatte situation. Disse grupper ser ud til at være repræsenteret ved, at førstnævnte er brugere af SAVN, mens den anden ikke er det.

Da spørgeskemaresultaterne uddyber og nuancerer nogle pointer snarere end at give nogle hårde procentfordelinger, har statistikken en mindre fremtrædende rolle i rapporten i forhold til interviewene. Tallene for besvarelsener vil blive inddraget løbende og, når det er meningsfuldt, præsenteret med figurer. Oftest præsenteres resultaterne som antal, men når to grupper af forskellig størrelse sammenlignes, opgøres resultaterne som procenter. Når resultaterne er opgjort som procenter, er antallet for hver gruppe noteret ved et lille 'n' (fx "Partner uden hjemmeboende børn (n=15)").

Som sidebemærkning kan det nævnes, at det er så godt som umuligt at opnå en repræsentativ stikprøve for denne gruppe - af flere grunde. Dels er det en relativt lille population, som kun kan identificeres fuldstændigt gennem registeroplysninger på den indsatte, de er pårørende til. Det ville både være omkostningstungt, og det ville medføre en forsinkelse i datamaterialet, hvis vi ventede med at rekruttere respondenter, til den indsatte var registreret i kriminalregistret og offentliggjort til forskningsbrug.

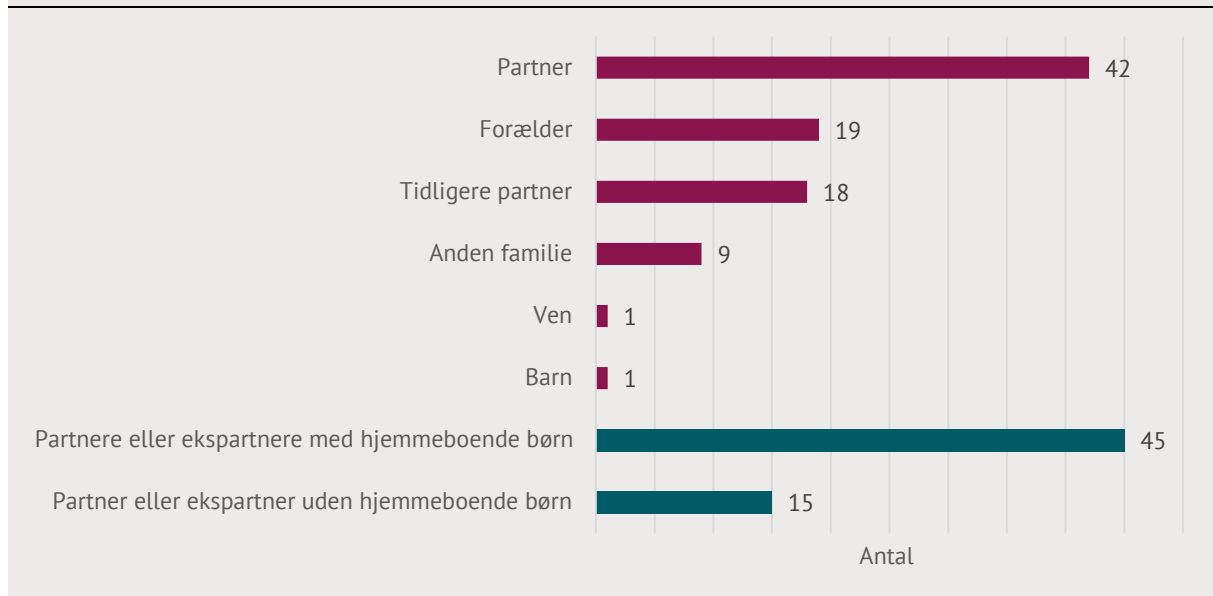
---

¹ Ifølge oplægget til undersøgelsen skulle der også indsamles datamateriale blandt de indsatte. Grundet COVID19 er det ikke lykkedes at få adgang til arrester og fængsler, der har siden begyndelsen af marts har været afskåret fra besøg, og de indsatte har heller ikke haft adgang til internettet. Der blev undervejs indgået en aftale med Kriminalforsorgen om, at der kunne indhentes data i forbindelse med Kriminalforsorgens afholdelse af forældregrupper i 15 arrester og fængsler, men desværre blev også disse grupper aflyst.

Spørgeskemarespondenterne

I alt har 90 personer besvaret hele spørgeskemaundersøgelsen. Partnere til indsatte udgør den største gruppe, herefter forældre og tidligere partnere.

Figur 1: Respondenternes relation til den indsatte og hjemmeboende børn blandt partnere og eks partnere

Antal personer: 90

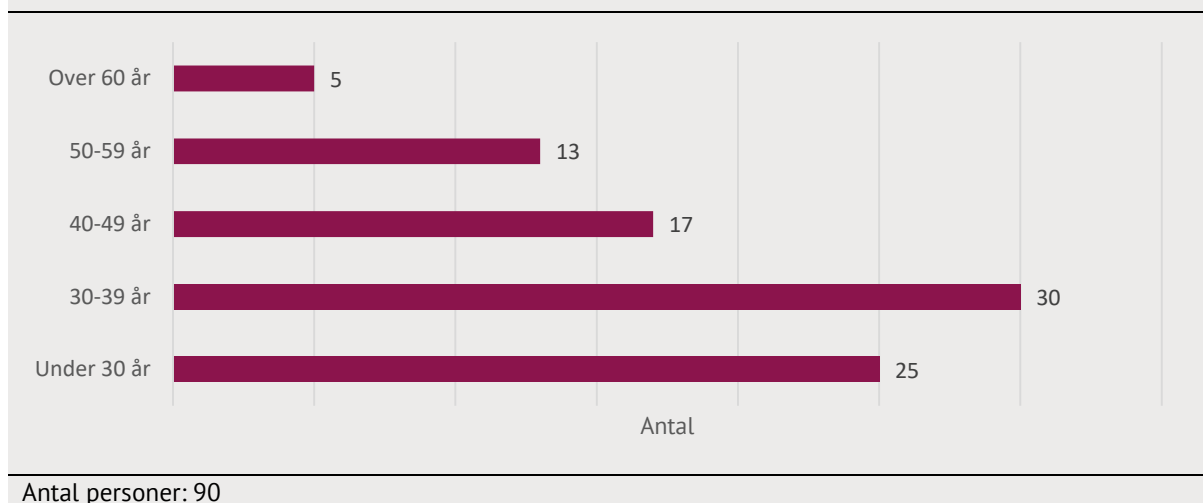
Halvdelen af respondenterne er partnere eller eks partnere, der havde hjemmeboende børn under varetægtsfængslingen. Spørgsmålene omkring potentielle aktiviteter i SAVN er opdelt på netop denne gruppe og så alle andre, mens spørgsmål om de pårørendes behov er endnu mere inddelt.

En gruppe, som vi ikke har taget højde for i spørgeskemaet, er partnere uden børn, men hvor den indsatte har børn med en anden. Disse var der flere af blandt spørgeskemarespondenterne. Deres oplevelser og behov ligner mest dem blandt andre partnere uden børn, men de bekymrer sig samtidigt om børnene og deres relation til børnenes far.

Der er kun én mandlig respondent i undersøgelsen - resten er kvinder. Denne ene mand er far til en indsat. Når vi i undersøgelsen af og til omtaler den indsatte som far eller den efterladte partner som en kvinde, så er det ikke kun fordi det er mest typisk - det er også et udtryk for vores data.

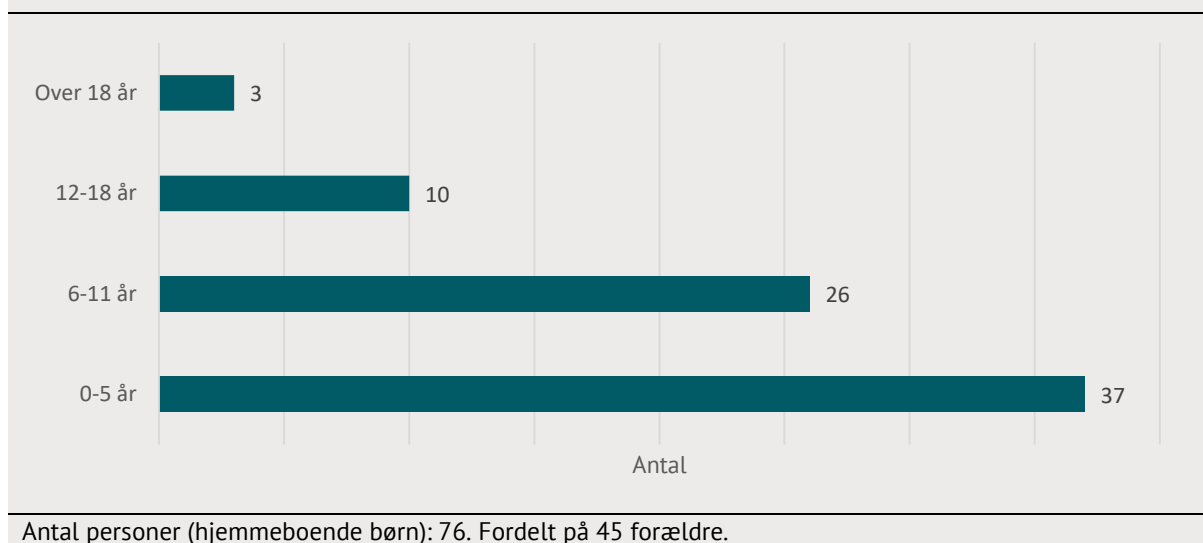
Figur 2 og 3 viser henholdsvis respondenternes alder, alderen på respondenternes børns alder.

Figur 2: Respondenternes alder (aldersgrupper)

De største aldersgrupper er 30-39 årige og dem under 30 år. Den yngste respondent er 18 år. De fleste af respondenternes (partnere og eks partnere) børn er under 12 år – halvdelen er under 6 år og 13 af dem er teenagere eller ældre.

Figur 3: Aldersgrupper på børnene til partnere og eks partnere med hjemmeboende børn.

De indsatte har siddet eller sidder inde i forskelligt regi. Ifølge de pårørendes besvarelser er der en ligelig fordeling mellem åbent og lukket fængsel, og over halvdelen har siddet i et arresthus. 13 har afsonet dele af sin dom i pension og 3 med fodlænke.

Tabel 1: Regi for de indsattes afsoning og varetægtsfængsling

Åbent fængsel	Lukket fængsel	Arresthus (varetægtsfængslet)	Pension	Hjemme (fodlænke)
38	42	49	13	3

Antal personer: 90 (det har været muligt at svare flere kategorier, derfor summer det ikke til 90.)

Interviewene

Vi har foretaget 20 telefoninterviews med pårørende til indsatte. Seks interviews er foretaget før udsendelsen af spørgeskemaet med eksisterende brugere af SAVN. De har fungeret til at give en viden fra målgruppen selv om, hvordan vi skulle udforme spørgeskemaet bedst muligt. De resterende interviews er foretaget efter spørgeskemaet blev lukket. Det gav os mulighed for at bruge resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen aktivt i interviewene og spørge ind til dem, der hvor det viste sig at være relevant.

Vi har forsøgt at få en nogenlunde ligelig fordeling af brugere og ikke-brugere af SAVN. Og ligeledes har vi tilstræbt at tale med både partnere, forældre og børn af indsatte. Den præcise fordeling ses i tabellen nedenfor.

Table 2: Interviewpersoner fordelt på hhv. deres relation til den indsatte og til SAVN

Relation til indsatte	Partner	Ekspartner	Forælder	Barn
		14	1	4
Relation til SAVN	Bruger		Ikke-bruger	
	9		11	

Interviewene blev indledt med, at vi præsenterede formålet med interviewet: At blive klogere på SAVNs nuværende aktiviteter og i særlig grad hvilke aktiviteter, SAVN kunne iværksætte for at ramme interviewpersonens og den øvrige målgruppes behov. Derefter har vi bedt interviewpersonen introducere kort til sin nuværende situation, herunder vedkommendes relation til den indsatte, hvor den indsatte er i fængselsforløbet, om der er børn, og om interviewpersonen er bruger af SAVN eller ej. Da gruppen af interviewpersoner hører til en sårbar gruppe, og nogle kan stå midt i de frustrationer, vi beder dem beskrive, har vi gået varsomt frem. Det har været op til den interviewede, hvor meget vedkommende ønskede at dele ud af sin situation, og derfor er det forskelligt, hvor meget vi ved om de forskellige interviewpersoner. Derefter har vi spurgt til interviewpersonens erfaring med og behov for aktiviteter og tilbud fra SAVN. Interviewpersonernes svar på dette spørgsmål har styret resten af interviewet, hvor vi har spurgt mere specifikt ind til konkrete aktivitetsforslag.

I nogle interviews har vi diskuteret spørgeskemaundersøgelsens resultater. Vi har luftet vores undren over, hvorfor der eksempelvis er så forholdsvis lille opbakning til fællesspisning, og hvorfor så mange efterspørger samtaler med en socialrådgiver. Vi har også diskuteret muligheder for at nå bredere ud som hjælpeorganisation, og hvad der afholder folk fra at søge hjælp hos SAVN. På den måde har de også fået en rolle som eksperter, og flere steder i rapporten er vores anbefalinger direkte taget fra interviewpersonernes forslag. Således forsøger vi med rapporten at give en stemme til pårørende.

Interviewpersonerne optræder ikke ved navn, og personhenførbare informationer i citater og beskrivelser er anonymiseret. Interviewpersonerne præsenteres gennem deres relation til den indsatte, fx "partner og mor til hjemmeboende børn" eller "mor til indsat" samt om de er brugere af SAVN eller ej.

Kapitel 1. SAVNs nuværende aktiviteter

Halvdelen af interviewpersonerne i undersøgelsen benytter eller har benyttet sig af SAVNs weekendophold eller telefonrådgivning. Med de erfaringer har de haft mange inputs til nye aktiviteter og tilbud i SAVN, men de har først og fremmest haft meget at sige om deres erfaringer på baggrund af de eksisterende tilbud. Dette kapitel handler om, hvordan SAVNs brugere oplever weekendophold og telefonrådgivning, og hvordan de mener, at disse kunne blive styrket og udvidet til en større målgruppe.

Weekendophold

SAVNs weekendophold fremhæves af alle interviewpersoner, der har deltaget, som noget meget værdifuldt. Det er blandt andet mødet med andre pårørende, samtaler med personalet og tiden sammen med børnene, der fremhæves. Det vigtigste for mange virker dog til at være børnenes udbytte. En partner og mor til to børn fortæller for eksempel, at opholdene har medført, at hendes datter har turdet åbne op om hendes fars fængsling i skolen:

Den ene har været meget tynget af det. Den anden har været meget åben om det. Men for hende, der har været tynget af det, der har det betydet så meget, at hun har turdet sige det i klassen. Hun er vokset rigtig meget. Det siger lærerne også. Hun er blevet bedre til at lære, fordi hun ikke skulle tænke på, at hun bar rundt på en hemmelighed. Det har givet hende rigtig meget at komme på de ophold, for hun har fundet ud af at hun godt må sige det. Det er ikke farligt at sige det højt.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

En anden mor fortæller:

Jeg var i tvivl om, hvor meget de ville få ud af det. Da de [børnene] var mindre, gjorde jeg det jo ikke, for jeg tænkte, at de var for små. Men da de blev 6 og 7 vurderede familierådgiverne, at det kunne børnene godt få noget ud af. Og så tog vi med, og det var jo super godt. Der har de fået rigtig meget med sig, fra de to gange, de har været afsted. Det der med at møde andre, der var i samme båd. Det gik op for dem, at der sidder faktisk otte andre her, hvis far også sidder i fængsel, og vi er ikke de eneste. Det er ikke så farligt. Det er okay. Fordi man måske godt kan blive lidt flov over det: Min far har gjort noget forkert. Men de kunne se, at der også var andres fædre, der havde gjort noget forkert.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

En mor fortæller, at telefonrådgivningen er et godt tilbud til de voksne, men at det for børnene er afgørende, at terapien foregår ansigt til ansigt. Familiweekenderne udgør et pusterum for børnene og skaber en tryk ramme for tale om sine oplevelser:

Det er vigtigt med fysisk kontakt. Vi voksne kan sagtens bruge dem som ventil ved at tage den i telefonen. Der har vi jo også Dorte, vi kan ringe til. Det er muligt. Men det, hvor det har noget med børn at gøre, det er jo øjenkontakten. Det hvor Jeppe eller Steen lige lægger hånden på deres knæ og siger "det skal nok gå". Og så den der med at de hele weekenden mærker, at vi er så meget på i forhold til vores børn. Der er ingen mobiltelefoner, der er ingen tv. Nej vi spiller og tegner og går tur. Det er en lille bobbel som børnene kan komme i, hvor de kan få helle for alt det, der fylder derhjemme

MOR TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

'Matching' af deltagere

Mange interviewpersoner fortæller, at det er helt afgørende for et succesfuldt weekendophold, hvordan gruppen af deltagere er sat sammen. De efterspørger, at deltagerne bliver 'matchet' bedre, så de i højere grad kan bruge og spejle sig i hinanden erfaringer og oplevelser.

Et element i forhold til gruppens sammensætning er hvorhenne den indsatte er i fængselsforløbet. Flere partnere giver udtryk for, at der er stor forskel på, hvilke udfordringer man har som pårørende, alt efter om den indsatte lige er blevet varetægtsfængslet, er midt i en længere afsoning eller er på vej til at blive en aktiv del af familielivet igen. En kvinde, hvis partner står til løsladelse inden længe, fortæller, at hendes problemer kan virke ubetydelige sammenlignet med andres, selvom det for hende føles som den sværeste fase i hele forløbet:

Jeg har været på tre ophold. Og jeg har været rigtig glad for dem. Men på det sidste ophold var min kæreste kommet på pension. Så på den måde følte jeg ikke helt, at jeg var i samme situation som de andre, som jo ikke så deres kærester særlig tit. Eller børn, der ikke så deres far særlig tit. Så det var meget anderledes end fra de første to gange jeg var med, hvor jeg jo heller ikke så min kæreste. Så derfor så manglede jeg lidt, at man havde mulighed for at se nogen, der var mere i samme situation som én selv. Altså nogen, man kunne sparre med, som var i samme forløb eller samme fase. Lave grupper, der var forskellige steder i forløbet. For jeg savner rigtig meget at kunne komme på det ophold. For det er jo sindssygt gavnligt at snakke med de terapeuter. Og snakke med de andre damer. Det ville jeg rigtig gerne stadig. Også det med at være væk en hel weekend. Det giver også noget helt særligt, synes jeg.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

En anden problematik i forhold til match af grupper på weekendopholdene er dommens karakter. De indsatte kan have begået meget forskelligartede lovovertrædelser - fra salg af stoffer og økonomisk kriminalitet til vold og sædelighedsforbrydelser. Det betyder meget for, hvilke udfordringer de pårørende står tilbage med og kan dele med hinanden. En partner til en indsat og mor til hjemmeboende børn fortæller:

Vi er flittige brugere af weekendopholdene. Vi har været afsted fire gange. Det er det eneste, vi får rigtig meget ud af. Vi kan få sparring med nogle, som er i samme båd. Og vi får mest ud af det, hvis der er pårørende med, hvor kriminaliteten er nogenlunde den samme. Der er forskel på, hvor hårdt man straffes afhængigt af, hvad man har lavet. Så det giver rigtig meget at tale med de personer.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Derudover er det svært for børnene at skulle håndtere andre børns mere alvorlige oplevelser med en forælder, der har begået overgreb eller drab.

Jeg kunne godt tænke mig, at man bliver sat bedre sammen. Det var et problem at mine børn skulle være støtte for en pige, der havde været udsat for overgreb fra sin far. Det er vigtigt at man kigger på børnegrupperne - at de passer sammen. Voksne kan bedre håndtere, at en familie har været udsat for noget helt forfærdeligt, det har børnene svært ved.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

En tredje ting, der skal overvejes i forhold til sammensætningen af weekendopholdenes grupper, er de pårørendes relation til den indsatte. Den største gruppe af deltagere på opholdene er, måske naturligt nok, partnere med børn. Men under indsamlingen af interviews blev det tydeligt, at forældre til indsatte også er relativt hyppige deltagere på weekenderne. For denne gruppe er problemstillingerne lidt anderledes end for partnere. Er den indsatte et ungt menneske, drejer det sig især om relationer til søskende og søskendes savn af en bror eller søster, samt den indsatte overgang til voksenlivet. Har den indsatte børn, drejer det sig om

relationer til svigerfamilie og børnebørn. En mor, hvis søn har et barn i skolealderen, fortæller hvordan hun selv har nydt godt af at møde ligesindede på weekendopholdet. Hun forsøger at overtale sin svigerdatter til også at tage med sammen med hendes søn. Dette er dog vanskeligt:

Jeg har været på et weekend-kursus. Det var rigtig givende for mig. Også at se, hvordan andre familier håndterer situationen. Der var også en farmor og farfar, så det passede meget godt, og vi fik da snakket lidt sammen. Jeg var meget glad for det tilbud, jeg havde, at jeg kunne komme afsted. Og jeg var meget glad for at snakke med de der meget kompetente terapeuter, meget fornuftige mennesker. Og så også lige få en fornemmelse af, hvordan andre familier kan have det. Jeg havde håbet på, at jeg kunne overtale min svigerdatter og hendes dreng på ni år til at komme op og snakke, fordi jeg mener, de havde brug for det. Eller han havde brug for det. Men det kom jeg ikke nogen vegne med. Men jeg tog selv afsted, fordi jeg også fik lidt støtte og hjælp til at forstå situationen. Specielt i forhold til hvordan jeg havde det med min svigerdatter. Min svigerdatter bruger ikke SAVN. Det der psykologi, det er noget værre vrøvl. Det tror de ikke på.

MOR TIL INDSAT. BRUGER AF SAVN.

Som det sidste bør børnenes rolle i grupperne overvejes. Nogle påpeger, at det er vigtigt at vurdere, om børnene er klar til at tale om den svære situation, og om de er modne til det. I de fleste tilfælde er børnene store børnehavebørn eller skolebørn, når de deltager første gang. Så har de et nogenlunde sammenhængende narrativ om deres forælders situation. Ligeledes mener de, at det er vigtigt, at de er nogenlunde jævnaldrende. Andre interviewpersoner fortæller, at de har haft gode oplevelser med at lade mindre børn deltage i børnegrupperne, hvor de blot er med på en "lytter". En partner til en indsat og mor til et barn, der på daværende tidspunkt var tre år fortæller:

Første gang fik de ikke så meget ud af det. Der var de der bare. Og der var jeg med til de der børnesamtaler. Og min søn var med og sagde ikke rigtigt noget, han lyttede bare. Og gangen efter var han med alene uden at sige noget. Og tredje gang var han med og fortælle. Og han spørger tit, hvornår vi skal afsted igen.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Ifølge denne interviewperson kan familier med børn i alle aldre have glæde af at tage med på weekendophold, og børn fra en relativt tidlig alder kan have glæde af at møde andre børn i samme situation og være med til at snakke.

Flere weekendophold

Det er en oplevelse blandt flere af interviewpersonerne, der har været med på opholdene, at der afholdes for få. Nogle af de interviewede har stået i situationer, hvor de egentlig var tilmeldt en weekend, men er blevet bedt om at afmelde sig igen, fordi ventelisten var lang. En partner til en indsat fortæller, at selvom hun var ærgerlig over ikke at kunne deltage, da hun følte behov, har hun forståelse for, at nye brugere skal have lov til at komme først i køen:

Jeg har været med tre gange. Men to gange er jeg blevet spurgt, om jeg kunne rykke mig, fordi der var andre, der gerne ville med. Og det synes jeg er mega ærgerligt. Men der skal selvfølgelig være plads til alle. Så jeg ville synes det var mega fedt, hvis det kunne blive en lille smule større. Hvis jeg stod i en situation, hvor de pludselig savnede deres far helt vildt, og alt var kaos i børnehaven, så ville det være dejligt, hvis vi bare kunne tage af sted.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Der er således ikke tale om en utilfredshed, snarere en cadeau til aktiviteten, men også et stærkt ønske om at kunne deltage på flere weekender.

Opsummering

Langt de fleste interviewpersoner har gode erfaringer med weekendopholdene. Især børnenes udbytte fremhæves af mange forældre.

Matchende pårørendegrupper har en stor betydning for opholdene. SAVN kan derfor undersøge, om det er muligt at tilbyde ophold for mere specifikke grupper, baseret på familietypen, og hvor den indsatte er i forløbet.

Blandt flere interviewpersoner er der efterspørgsel på flere weekendophold. Hvis der er kapacitet til det, kunne man udvide antallet. Vi kan dog ikke afgøre omfanget af efterspørgslen med denne undersøgelse i sig selv.

Telefonrådgivning

Telefonrådgivning og individuelle- eller familiesamtaler er blandt de mest efterspurgte aktiviteter blandt respondenterne. Det fremgår desuden af interviewene, at mange af SAVNs brugere har været glade for at benytte sig af familierådgivning. Flere interviewpersoner fortæller, at kontakten til SAVN ofte begynder med et opkald til familierådgivningen. Her får de råd og vejledning til håndteringen af det praktiske i hverdagen og mange bruger rådgivningen til at blive klogere på, hvordan de skal kommunikere med deres børn om situationen. En partner til en indsat og mor til hjemmeboende børn fortæller, at rådgivningen har gjort kommunikationen med børnene lettere:

Jeg har brugt SAVN meget til, hvordan jeg skulle kommunikere med mine børn om det. Det har været rigtig godt. Når man er pædagog, så vil man gerne finde en metode og en teori, og jeg kom til at gøre sådan et helt projekt ud af det. Og der sagde de: Nu tager du fandme lige en slapper. Det er bedst bare at tale nede på jorden og sige det som det er. Og man må godt græde sammen med sine børn. Det havde jeg virkelig brug for at høre. For jeg ville gerne skåne dem, selvfølgelig. Men børn kan jo godt mærke, når der er noget galt, alligevel.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Flere interviewpersoner fortæller, at oplevelsen af at have fået mere styr på hverdagspraktik og kommunikation med børnene giver en følelse af overskud, som kan give mod på at tage med på et weekendophold, hvor der er fokus på erfaringsudveksling og det psykiske velbefindende. At telefonrådgivningen for flere af de interviewede på den måde fungerer som en indslusning til weekendophold kan være gavnlig viden for SAVN i forhold til at hverve flere deltagere til weekendopholdene.

Det fremgår af nogle interviews, at det fungerer godt både at have mulighed for den fysiske kontakt med familierådgivere og terapeuter på weekendopholdene og så at have mulighed for at kunne ringe mere spontant i hverdagene.

Jeg ringer til psykologen eller socialrådgiveren engang imellem, når jeg har problemer med mine børn. Så får jeg gode råd med det samme. Jeg er en travl mor, så det er helt fint over telefonen.

TIDLIGERE PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

For andre kan det netop være rart med den individuelle samtale med en fagperson over telefon, fremfor at skulle indgå i en social sammenhæng, som weekendopholdene er. Og for nogle kan den individuelle samtale skabe den nødvendige tryghed for, at man vælger at deltage på et weekendophold, eller rådgiveren kan ligefrem henvise den pårørende, som en af interviewpersonerne fortæller:

Jeg snakkede med familierapeuterne om, hvordan vi skulle håndtere det. Og jeg forklarede, hvordan børnene havde det. Og så sagde hun: Jeg synes, I skal tage med på SAVN-ophold.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Som det skal blive uddybet senere, kan det være grænseoverskridende på flere niveauer at tage afsted en hel weekend sammen med andre pårørende familier, og derfor er telefonrådgivningen en mere tilgængelig og tryk 'indgang' til eksempelvis at deltage på et weekendophold.

Flere roser rådgiverne for at være kompetente og gode til at målrette deres råd og vejledning til de specifikke situationer, som de pårørende står i. Det virker altså som om, at SAVN imødekommer de pårørendes behov for rådgivning med relevant fagpersonale.

Opsummering

Telefonrådgivning imødekommer behovet for sparring med fagpersoner på daglig og spontan basis og særligt sparring om håndtering af børn bliver fremhævet.

Telefonrådgivning er ofte det første tilbud pårørende benytter sig af i regi af SAVN. Derfor kan rådgivningen være udgangspunkt for deltagelse på weekendophold.

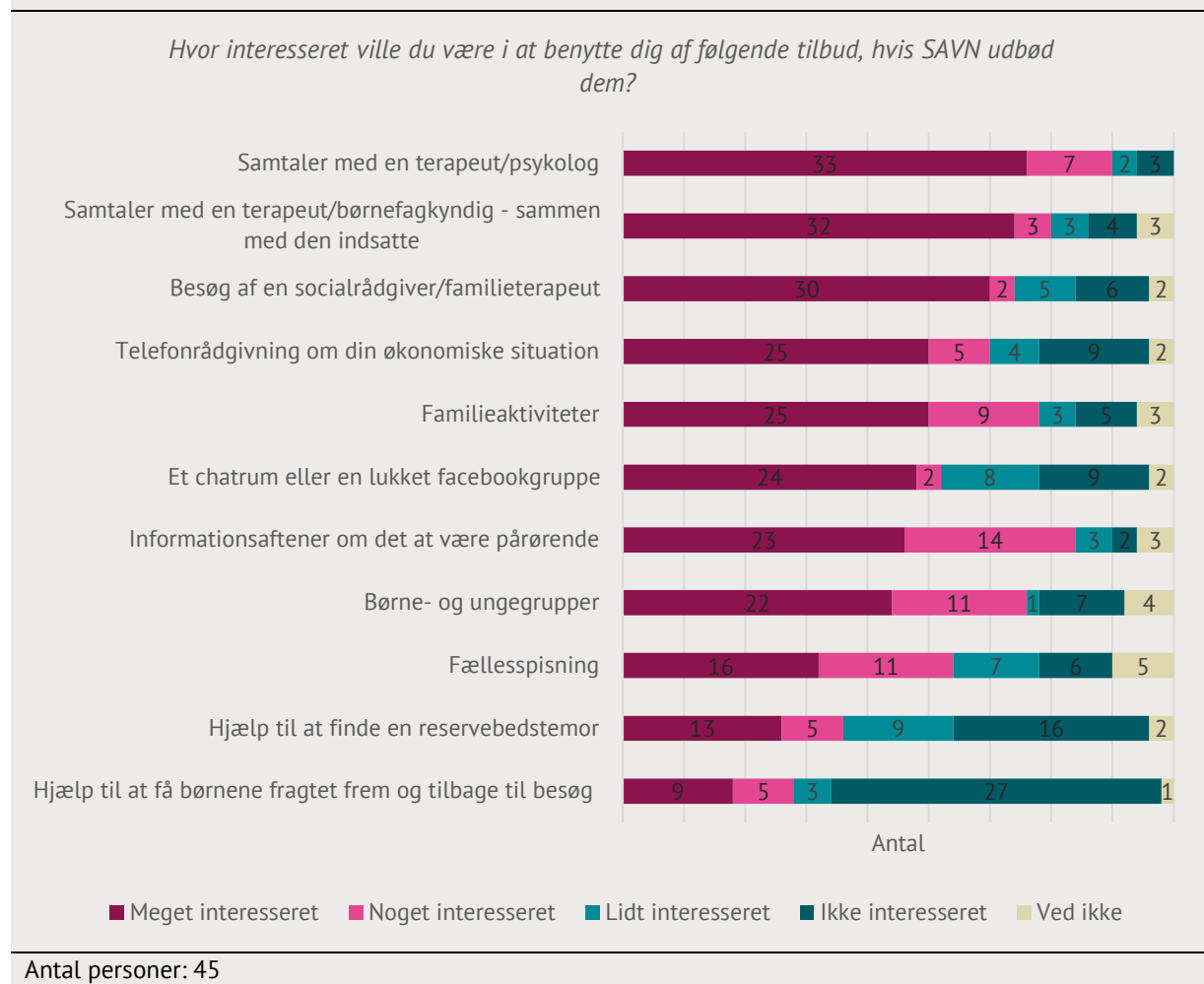
Telefonrådgivning og weekendophold supplerer hinanden godt. De tilgodeser forskellige behov - nemlig behovet for individuel, personlig rådgivning og erfaringsudveksling med personer i samme båd. Nye tilbud i SAVN kan med fordel læne sig op ad dette sammenspil mellem den individuelle rådgivning og den sociale erfaringsudveksling.

Kapitel 2. SAVNs fremtidige aktiviteter

Det følgende kapitel omhandler mulige fremtidige aktiviteter hos SAVN. 'Aktiviteter' rummer i denne forbindelse også tilbud om rådgivning og samtaler. Nogle af aktiviteterne har SAVN selv overvejet at igangsætte. Andre er aktiviteter, som interviewpersonerne har foreslået i interviewene. I spørgeskemaet er der spurgt ind til dem alle for at få en fornemmelse af interessens omfang, og blandt hvilke grupper af pårørende, der er interesse. I det følgende præsenteres et overblik over, hvad respondenterne svarede i spørgeskemaet angående aktiviteter. Figur 4 viser besvarelserne for partnere og eks partnere med børn, og figur 5 viser besvarelserne fra de øvrige grupper.

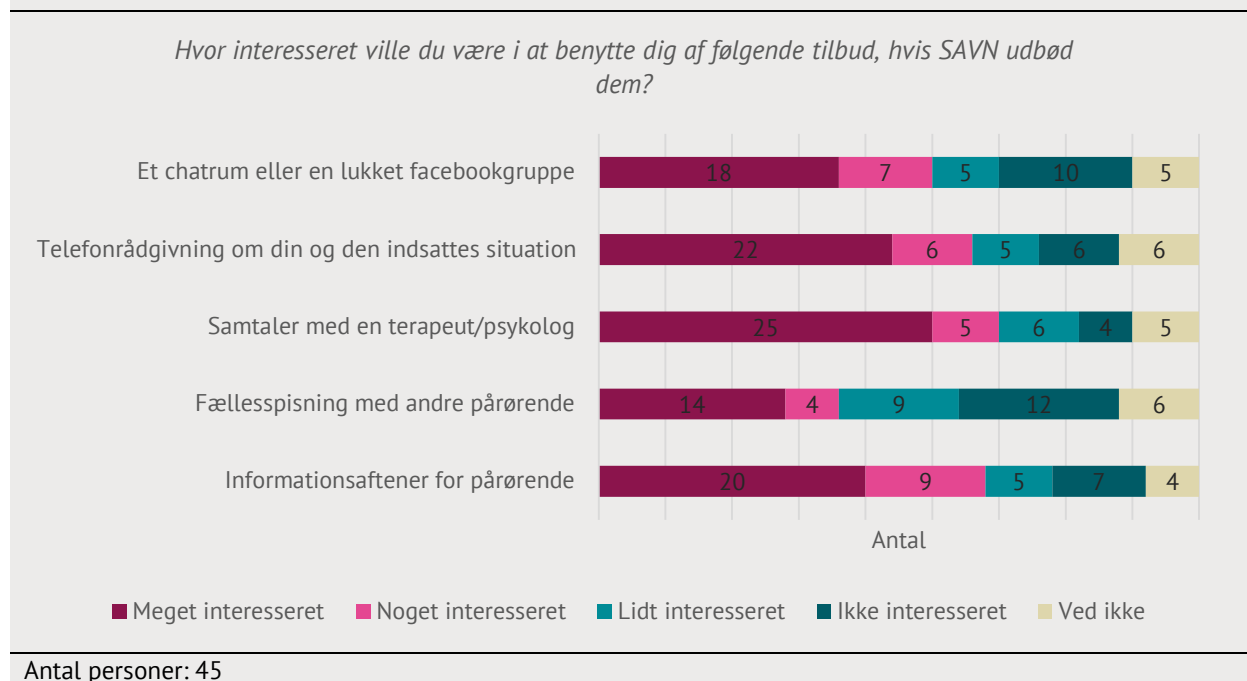
Efterfølgende uddyber vi synspunkterne og interessen for hver enkelt af aktiviteterne.

Figur 4: Interesse for potentielle tilbud hos SAVN. Partnere og eks partnere med hjemmeboende børn.

Overordnet viser figuren, at der er stor interesse for forskellige tilbud. Flest er *meget interesseret* i samtale-tilbud, men tager man *noget interesseret*-kategorien med, så er der også mange, der er interesserede i familieaktiviteter, informationsaftener og børne- og ungegrupper.

Figur 5: Interesse for potentielle tilbud hos SAVN. Partnere og eks partnere uden hjemmeboende børn, venner og øvrig familie.

Blandt partnere uden børn, forældre og øvrige respondenter er der en smule færre, der er meget interesseret i de foreslåede tilbud, men dog to tredjedele, der er meget eller noget interesseret i flere af forslagene. Fællesspisning er den aktivitet, der har lavest tilslutning blandt denne gruppe respondenter.

De følgende afsnit går i dybden med de enkelte foreslåede tilbud og aktiviteter.

Familieudflugter for børnefamilier

Familieudflugter har tidligere kortvarigt været en aktivitet i SAVN. Tilbud om 'Familieaktiviteter, hvor du og dine børn kunne tage på udflugt med andre pårørende familier (fx bowling eller zoologisk have)', får også en del tilslutning fra de mødre, der har besvaret spørgeskemaet - både af nuværende brugere af SAVN og af andre, men det er ikke blandt de mest efterspurgte aktiviteter.

Der kan være forskellige formål med en familieudflugt, og formålet har betydning for, hvordan sådan en udflugt udformes. En forælder, der jævnligt benytter sig af SAVNs tilbud, fortæller, at sådan noget som en tur i Zoologisk Have kunne være interessant for nogle familier, der ikke har råd og energi til at tage på sådan en udflugt med sine børn. For hendes eget vedkommende kunne hun snarere tænke sig en mere intim skovtur, hvor man har bedre mulighed for at tale sammen og være sammen med børnene.

Hvis det nu var i Jyllands Park Zoo, så går vi rundt der, og så ville vi hurtigt blive skilt ad, og så mødes vi kun til frokost. Men hvis man skulle gøre det, så skulle det være for at give de økonomisk trængte familier en ekstra oplevelse. For os, der er ret godt økonomisk med – vi har ikke behov – men kom det som en gratis mulighed eller med en lille betaling, så tror jeg da også vi ville tage med, fordi vi nyder at mødes med nogen, der står i samme båd som os. Vi ville bare ikke få tid til at snakke om noget. Det ville være... vi ville have

fået en udflugt. Hvis det skulle være noget, så skulle vi tage en gåtur. Hvor vi går fra A til B, og når vi kommer til B, så er der en bålhytte, og der er pølser og snobrød, og vi skal lave noget kongespil. At vi har sådan en dag i naturen, hvor det kun er os, så kan du lidt nemmere sætte ord på nogle ting. 'Ej, hvordan er det gået siden sidst' – nu ser vi jo nogle af dem igen – og 'hvad med din flytning', og så ville man godt nyde de ting. Og man ville også nyde dem, der var med som arrangører. Det ville være som at have SAVN, bare kun på én dag.

MOR TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Det vigtige for denne forælder er at skabe et fælles frirum på linje med det, der skabes på weekendopholdene – bare kun på én dag. Ud fra hendes betragtning bør SAVN således overveje, hvem aktiviteten er rettet imod: Skal det være for at give økonomisk trængte familier – og måske familier, der ikke har overskud til at planlægge et arrangement med børnene – en sjov oplevelse, som de ellers måtte undvære? Eller skal det være en udflugt, der giver muligheder, hvor forældrene kan udveksle personlige oplevelser, og børnene kan lære andre børn, der er i en lignende situation, at kende?

Selvom ovennævnte interviewperson ville foretrække en tur i skoven, så ville hun ikke afvise, at hun ville tage med på en tur, hvor der var en mindre intim stemning og fokus på fællesskabet. Det giver noget for hende, at man mødes med ligesindede, også selvom man ikke berører emnerne, men bare er blandt nogen, der går igennem det samme:

Så er du accepteret, du er OK, og der bliver ikke spurgt: Ej, går din far så med stribet tøj og en stor jernkugle? Så det ville være en mulighed for at være blandt ligesindede og bare sænke skuldrene.

MOR TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Endagsarrangementer som familieudflugter har naturligvis den udfordring, at deltagerne er afhængige af at bo relativt tæt på. En mor fortæller således, at det er en styrke ved weekendopholdene, at man har ro til at ankomme og overnatte, inden aktiviteterne starter. Transport med børn kan være uoverskueligt, særligt hvis det går ind over aftenen. Det begrænser således familieudflugter til enten at være relativt kortvarige, hvis andre end dem i kort transportafstand skal kunne deltage.

Opsummering

Der er en vis interesse for familieaktiviteter, beskrevet i spørgeskemaet som 'Familieaktiviteter, hvor du og dine børn kunne tage på udflugt med andre pårørende familier (fx bowling eller zoologisk have)'. Forskellige typer af udflugter kan dog appellere forskelligt til pårørende familier. Nogle vil have mere af det samme - SAVN, bare for en dag - mens udflugten for andre kan være muligheden for en oplevelse, de ellers ikke har råd til. Den skelnen kan være relevant i forhold til at målrette kommunikationen om aktiviteten og selve indholdet for familieaktiviteten.

Udfordringer med transporttid gør, at aktiviteterne i første omgang bør holdes nær de større byer, hvis der ikke er viden om et vist antal interesserede i det pågældende område.

Informationsaftener

Halvdelen af spørgeskemaespondenterne blandt partnere og eks partnere med børn er meget interesseret i at deltage til en informationsaften om det at være pårørende, og tæt på halvdelen er det blandt de øvrige respondenter (se figur 4 og 5). Det er lidt færre, end hvad der gælder for en række andre aktiviteter. Til gengæld

er der for begge grupper relativt mange, som er *noget interesseret*, så tager man den gruppe med, er det blandt de mest efterspurgte aktiviteter i spørgeskemaet.

Den relativt store andel, der er *noget interesseret*, kan tænkes at afspejle, at interessen afhænger af indholdet. Af interviewpersonerne fremgår det, at flere forskellige emner kunne være interessante, og at det er selve formatet, der virker tiltalende. Andre udspecificerer nærmere, hvad det er for temaer, de kunne ønske sig blev taget op til sådan et arrangement. Det er blandt andet information om økonomi og praktik - "socialrådgivervinklen" som det omtales af en interviewperson - der efterspørges som emne på informationsaftener. Hun fortæller, at hun mangler viden om alt det praktiske, og om hvilke juridiske muligheder både den indsatte og de pårørende har:

Vi har brug for socialrådgivervinklen. Vi har behov for den praktiske del. Når nu min søn han står med fire hurtiglån, og så siger han: Jamen der er nogle jurister herinde og de kan vist nok gøre noget. Jamen vi ved ikke, hvad de kan gøre... Hvad er der af muligheder? Så alt det praktiske. Det mangler jeg.

MOR TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Hun fortæller videre, at det er vigtigt for hende, at der er mulighed for at stille spørgsmål og opnå dialog med oplægsholderen, dels for at opnå bedre forståelse af det komplekse indhold, og dels for at få rådgivning i de personlige og specifikke sager, som hun kalder "kruseduller".

På nettet bliver det skrevet i et meget professionelt sprog, og det kan være svært at forstå. Når du læser noget, så kan du godt have en krusedulle på det: Jamen det er ikke helt det, jeg skal have svar på.

En interviewperson, der er partner til en varetægtsfængslet, fortæller, at en rådgivningsaften eller informationsaften med mulighed for at stille spørgsmål, ville være kærkommen:

Rådgivningsaften eller informationsaften om ens rettigheder ville være rigtig godt. Hvad er mine rettigheder i det her? Jeg havde selvfølgelig min advokat, men det kunne være dejligt at kunne tale med andre om det. De siger, han vil kunne få fem-seks, måske op til ti år. Og min advokat siger, at han måske kun får to år. Det har jeg bekymret mig rigtig meget om. Nu er de i gang med at efterforske, men jeg får heller ikke noget at vide om, om han skal op til grundlovsforhør. Det bliver udskudt hele tiden, og jeg har ikke snakket med ham. Mine breve er blevet tilbageholdt. Der er mange ting, jeg godt kunne tænke mig at få svar på. Hvad sker der i sagen? Hvad er mine rettigheder? Vil det påvirke mit arbejde? Vil det kunne ses på min straffeattest?

PARTNER TIL INDSAT. IKKE BRUGER AF SAVN

Denne kvinde repræsenterer en gruppe, hvor varetægtsfængslingen er sket for relativt nyligt. Det, der fylder mest for hende, er nogle presserende juridiske spørgsmål om sagen og hvordan kærestens dom vil kunne påvirke hendes arbejdsliv.

En mor til en indsat har – ud over behovet for dialog med en socialrådgiver om sønnens gæld - behov for en informationsaften, der er relateret til det langvarige savn af sin søn:

Og det kunne være mega interessant, hvis man kunne komme helt derud, hvor det faktisk var en indsat, der kom ud og fortalte: Hvad skete der for mig? Jo, jeg sad inde i otte år, og så kom min fremtid til at se sådan her ud. Det der med at få en gulerod eller lyspunkt.

MOR TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Vi talte med flere interviewpersoner med børn om, hvorvidt informationsaftener skulle være med eller uden børn. Der var delte meninger. Nogle mente, at det måtte være uden børn, hvis man skulle få noget ud af det. Det ville kræve, at de fik børnene passet, hvilket også ville være muligt. Det er dog klart, at dette vil være en barriere for nogle, hvis arrangementet er uden børn. Til spørgsmålet 'Hvad er mest afgørende for, om du vil benytte dig af

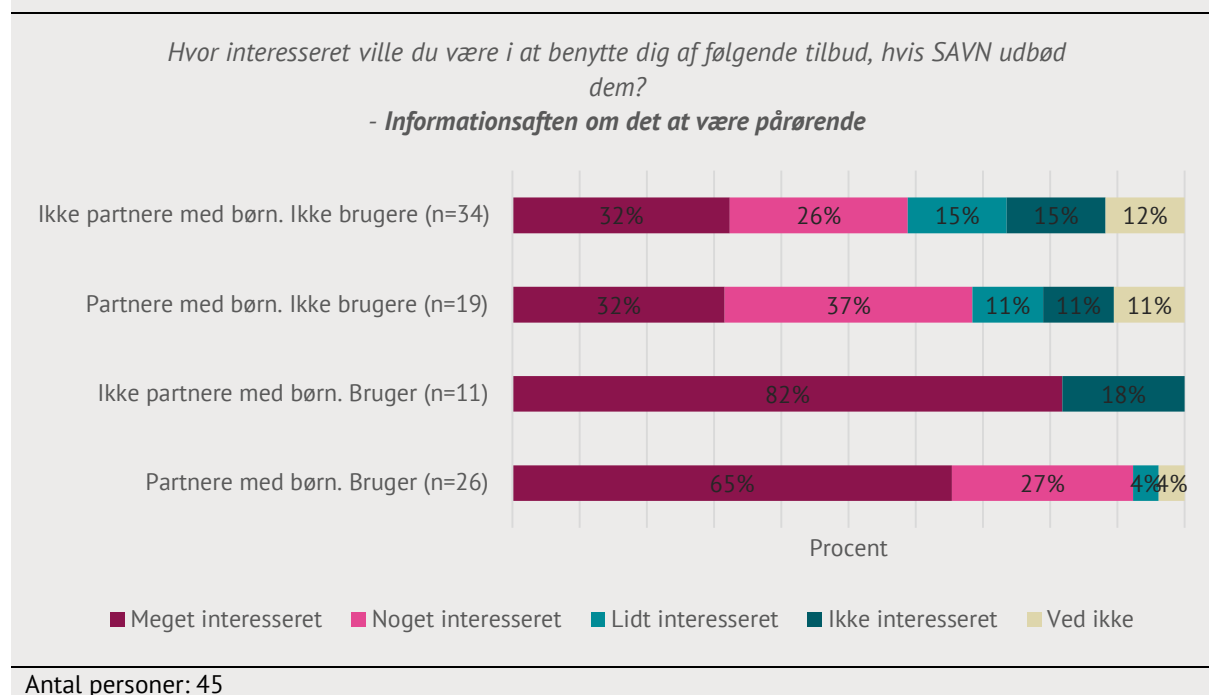
aktiviteter som ovenstående?', svarer 34 af de 45 partnere med børn: 'At det både giver mening for mine børn og mig selv'. Det er således klart det, der fremhæves af flest.

Derfor er det værd at overveje, om børn kan deltage. En interviewperson mente godt, at det kunne foregå med børn. Hun har deltaget i Café Exits arrangementer i København, hvor børnene har leget med hinanden, mens oplæggene foregår. Her er også frivillige til stede, der er med til at sørge for, at det forløber godt.

En fordel ved informationsaftener er, at det er en relativt uforpligtende aktivitet, hvor deltagerne selv kan styre, hvor meget de vil bringe sig selv på banen over for de andre. Som en af interviewpersonerne siger, så er hun "[...] ikke typen, der kunne finde på at dukke op til informationsaftener", men kunne alligevel godt være interesseret i at gå til et oplæg eller foredrag, hvor hun selv ville kunne styre, hvor meget hun skulle på banen.

Denne overvejelse fra en partner, der ikke er bruger af SAVN, illustrerer en tendens blandt de pårørende: Dem, der ikke er brugere af SAVN, er mere tilbageholdende over for at deltage i en informationsaften end brugere². Det gælder både for partnere med børn og for andre pårørende, som det fremgår af nedenstående figur. Her er interessen blandt gruppen af partnere (og tidligere partnere) med børn og gruppen af øvrige pårørende sammenlignet for både brugere og ikke-brugere af SAVN.

Figur 6: Interesse for informationsaften. Partnere og eks partnere fordelt på, om de har hjemmeboende børn, og om de er brugere af SAVN.

Figuren viser, at det at have hjemmeboende børn ikke nødvendigvis har den store betydning for interessen for at deltage i en informationsaften. Derimod understøtter den indtrykket af, at gruppen af brugere adskiller sig fra ikke-brugere i en eller anden forstand, der har indflydelse på deres interesse for at deltage i en informationsaften. Der kan være flere forklaringer på dette.

² Brugere af SAVN er defineret som respondenter, der har svaret, at de har søgt hjælp hos SAVN.

En forklaring kan være, at nogle har behov for at kende lidt til organisationen, for eksempel ved at have fået telefonrådgivning hos SAVNs familierådgiver, for at føle sig trygge nok til at deltage i en mere social sammenhæng i organisationen. Interviewmaterialet peger på, at det at være pårørende til en fængselsindsat er forbundet en vis stigmatisering, skyldfølelse og skam. Det kan gøre det grænseoverskridende at stå frem foran andre, hvilket vi kommer tilbage til senere i dette kapitel.

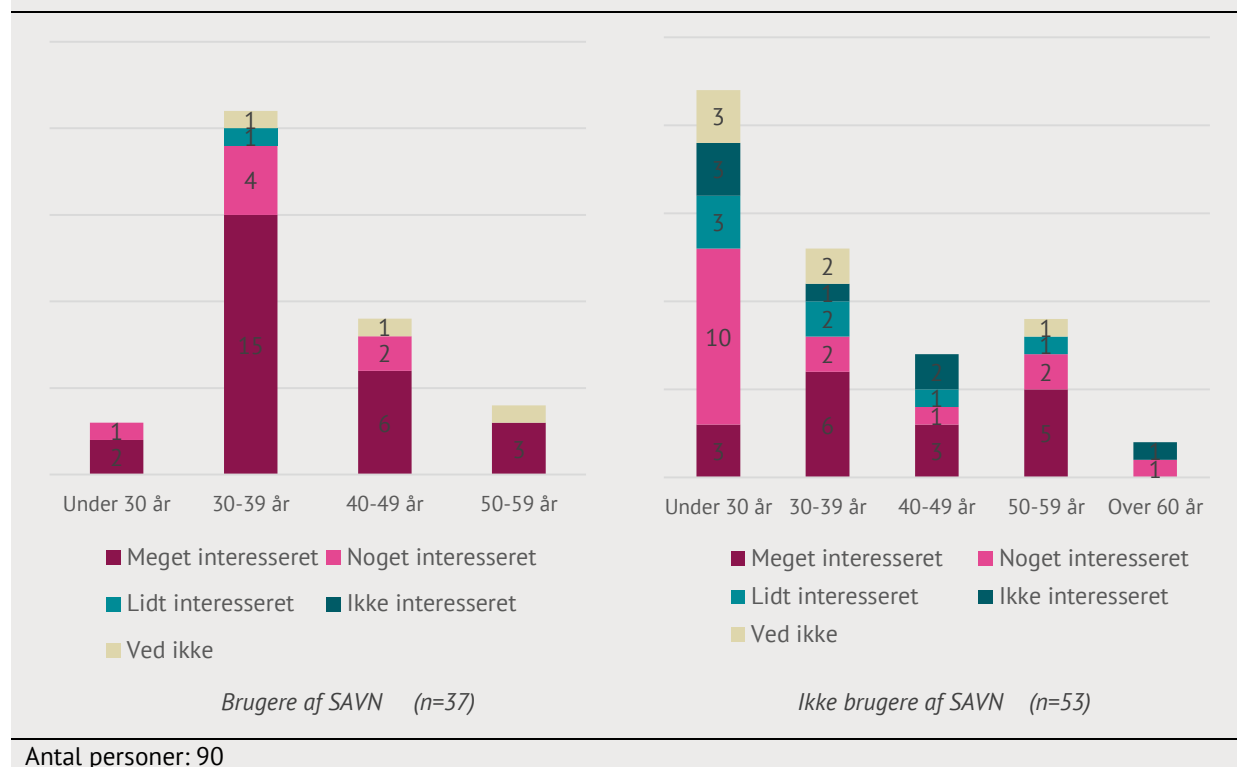
En anden forklaring kan være, at dem, der ikke er brugere, tilhører en gruppe med andre behov end dem, der kan løses på en informationsaften om at være pårørende. En hypotese er, at brugere af SAVN ofte har fået styr på nogle af de basale udfordringer i forhold til at få hverdagen til at fungere efter indsættelsen af deres partner - herunder økonomiske udfordringer. Det beskriver vi nærmere under afsnittet om samtaler med fagpersoner.

En tredje forklaring kan være, at dem, der ikke har søgt hjælp hos SAVN, adskiller sig på forskellige punkter fra brugerne. Det kan være fordi de ikke er "typen", som interviewpersonen udtrykker det, der søger hjælp, hvor de føler sig udstillet. Det kan også være, at de er et andet sted i deres liv, hvor informationsaftener er mindre relevante. Figur 7 belyser denne hypotese. Her er interessen for informationsaftener fordelt på aldersgrupper for hhv. dem, der er brugere af SAVN og dem, der ikke er.

For respondenterne, der ikke er brugere af SAVN (til højre), er den største gruppe under 30 år, og de er mindre interesserede i informationsaftener end de øvrige aldersgrupper. Det indikerer, at alder kan have betydning for, hvilke aktiviteter, man er interesseret i. Årsagen til dette kan være, at forhold som indkomst, job eller bolig for de fleste bliver mere stabile med alderen. Det kan også handle om børnenes alder, hvor småbørnsforældre måske har mindre overskud til at deltage i aktiviteter end andre.

For SAVNs brugere (til venstre) er der ca. samme niveau af interesse på tværs af aldersgrupperne. Der er dog kun tre personer under 30 år, så det er svært at få et indtryk af, om forskellen mellem brugere og ikke-brugere skyldes aldersfordelingen eller andre forhold, der karakteriserer de to grupper.

Figur 7: Interesse for informationsaften. Fordelt på om de er brugere af SAVN (til venstre) eller ikke brugere af SAVN (til højre).

Opsummering

Informationsaftener (eller oplysningsmøder) virker til at vække bred genklang blandt de pårørende, men interessen afhænger af temaet. Vores vurdering er, at eksempler på temaer kunne være oplæg fra en tidligere pårørende eller indsatte eller om fængselssystemet og de rettigheder, man har som indsat og pårørende. Nogle temaer risikerer at blive overfladiske i forhold til de pårørendes individuelle situation ("kruseduller") og egner sig derfor mindre til formatet med en oplægsholder og spørgsmål fra tilhørerne. Disse egner sig bedre til individuel rådgivning.

Informationsaftener har den fordel i forhold til andre aktiviteter, at deltagerne selv kan styre, hvor meget de vil på banen. Der kan således være plads til dem, der vil være med på en lytter, og dem der gerne vil dele deres oplevelser med andre.

Der kan både laves informationsaftener med og uden børn. Vi vurderer, at der er størst sandsynlighed for at få mange fremmødte, hvis der også er plads til at tage børn med. SAVN kan her trække på erfaringerne fra Café Exit.

SAVNs brugere er mere interesserede i informationsaftener end øvrige pårørende i denne undersøgelse. Det kan se ud til at hænge sammen med aldersfordelingen af de to grupper, men hvad der ellers ligger bag er svært at give nogle bud på ud fra dette datamateriale.

Fællesspisning

Fællesspisning er en aktivitet, som SAVN har overvejet at igangsætte. Det kan give en håndsrækning til pressede familier ved at reducere mængden af indkøb, madlavning og opvask, og samtidigt give pårørende mulighed for at møde nogle andre familier, der er i samme situation. En partner til en indsat fortæller, at en heldagsaktivitet eller et weekendophold kan være uoverskueligt og måske svært at deltage i for nogle, mens et par timers fællesspisning virker mere overkommeligt:

Jeg ville være rigtig interesseret i samspisning. Jeg kender ikke andre børnefamilier, der står i samme situation. Det er jo ikke noget, man taler med andre mennesker om. Og normale mennesker, hvis man kan sige sådan, de har jo ikke forståelse for, at pludselig står man for det hele selv. Jeg savner forståelse for, at man rent faktisk vælger at blive, i stedet for at sige 'fuck ham, så går jeg bare, og finder ud af noget andet'. Heldagsudflugter vil blive for lang tid for os i forhold til at spise sammen et par timer hver 14. dag. Og jeg er rimelig åben for at mødes med andre. Det skræmmer mig ikke så meget igen. Man skal selvfølgelig lige trække vejret, men når man er kommet afsted, så plejer det at gå.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. IKKE BRUGER AF SAVN.

Blandt spørgeskemarespondenterne er fællesspisning dog blandt de forslag til aktiviteter, der vækker mindst interesse. Kun en tredjedel af partnere eller tidligere partnere med børn er *meget interesseret* og 11 er *noget interesseret*. Det er naturligvis nok til en fællesspisning, men for netop den aktivitet er det vigtigt, at der er en udbredt interesse, da aktiviteten vil være begrænset til bosiddende inden for en vis geografisk afstand. Ligesom med informationsaftenerne er der flere blandt SAVNs brugere, der er interesserede i fællesspisning, men der er hverken tegn på at alder eller hjemmeboende børn har afgørende betydning for interessen.

Spørgeskemabesvarelserne peger desuden på et paradoks her. På trods af manglende interesse for at mødes med andre pårørende til sociale aktiviteter som fællesspisning, er der blandt dem et stort behov for at dele sine oplevelser med andre i lignende situation. Til spørgsmålet om, hvilke behov man har oplevet i forbindelse med at være pårørende, er *At tale med andre, der er i en lignende situation* blandt de behov, der går mest igen blandt respondenterne.

Vi har drøftet dette paradoks med flere af interviewpersonerne, og de peger på, at det er grænseoverskridende at skulle stå frem foran andre, som også beskrevet i forhold til informationsaftener. En anden relateret forklaring er, at nogle har svært ved at identificere sig som pårørende. Problemet med det er, at det kan afholde dem fra at søge hjælp, der er målrettet til netop denne gruppe, eller at deltage i aktiviteter for pårørende, såsom fællesspisning. Følgende citat sætter ord på problematikken:

Jeg ville ikke selv benytte mig af sociale aktiviteter. Nu lyder jeg lidt arrogant, men jeg er bange for, at de afviger lidt for meget fra, hvordan jeg er. At de er mere lavere sociale klasser. Jeg føler selv, at jeg har godt styr på mit liv. Og jeg har rigtig svært ved at dele det med andre. For folk får et andet syn på mig. Jeg ved godt, at jeg ville have rigtig meget gavn af at åbne mig op. Men det er den der tanke: Vil jeg kunne matche med dem, vil man blive stemplet? Så er det rarere at kunne snakke én til én.

PARTNER TIL INDSAT. IKKE BRUGER AF SAVN.

Som citatet viser, har personen en bestemt opfattelse af pårørende, som afviger for meget fra hendes selvopfattelse til, at hun tror, hun ville kunne få noget ud af at deltage i et pårørendearrangement. Statistisk set er der da også klart en markant overrepræsentation af dem, der kan kaldes fra "lavere sociale klasser" (se fx SFI 2016: "Indsat far – udsat barn"). Det er dog ikke hele billedet, og sådanne statistikker kan måske netop skygge for variationen i populationen af pårørende.

De, der har deltaget i SAVNs aktiviteter, bliver overraskede over, at de andre er "almindelige" mennesker som dem selv. Dette misforhold mellem forestillinger og oplevelser kan naturligvis skyldes, at det er de mest ressourcestærke pårørende, der deltager i SAVNs aktiviteter. En anden forklaring kan være, at statistiske forskelle og fordomme om pårørende til fængslede også kan skygge for lighedstræk i udfordringerne på tværs af sociale klasser.

For SAVN kan der være en gevinst i at gøre op med eller nuancere det negative billede af pårørende. Dels fordi det bidrager til stigmatisering, dels fordi det forhindrer nogle pårørende i at søge den hjælp, som tilbydes - netop - pårørende.

Pårørendes personlige fortællinger til SAVNs hjemmeside

En interviewperson foreslår, at SAVN får udarbejdet en række portrætter til hjemmesiden, hvor forskellige pårørende fortæller deres personlige historie.

Jeg synes, man skulle alliere sig med de pårørende. Og få nogle forskellige erfaringer fra pårørende og lægge dem på SAVNs hjemmeside, selvfølgelig med de pårørendes samtykke. Sådan at de var tilgængelige og andre pårørende kunne drage nytte af erfaringerne.

PARTNER TIL INDSAT OG MOR TIL HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Sådanne portrætter ville efter hendes mening bidrage til en bedre forståelse af, at SAVN favner alle pårørende til indsatte, både børn og voksne. Og ligeledes at de pårørende er "helt almindelige mennesker", der ikke behøver at være voldsomt udfordret, hverken økonomisk eller socialt.

I forhold til den utryghed, der kan være forbundet med at mødes og dele oplevelser med andre, som muligvis ikke ligner én selv, er der behov for at skabe et rum, hvor pårørende kan deltage i det omfang, de har lyst til. En interviewperson har et forslag til, hvordan dette kan fungere. Hun foreslår at kombinere informationsaftener med uforpligtende fællesspisning for dem, der vil. Her peger hun på Café Exits månedlige spiseaftener som inspiration.

En anden foreslår, at arrangementet som udgangspunkt skulle være for oplysning, hvor deltagerne har mulighed for at komme og lytte uden at skulle udlevere sig selv. Undervejs og efterfølgende kunne der så være mulighed for at tale med andre eller stille spørgsmål til en fagperson. Det kunne gøre det lettere at åbne op og få glæde af at dele oplevelser med andre.

Opsummering

Denne undersøgelse peger på, at der er begrænset interesse for at deltage i fællesspisning for pårørende. Der er dog ønsker om at mødes og tale med andre, der befinder sig i en lignende situation. Dette er et paradoks, som muligvis hænger sammen med den stigmatisering, der følger med at være pårørende til en indsat. Derfor kunne det give mening for SAVN, som det foreslås af et par interviewpersoner, at indtænke et socialt element som fællesspisning i en aktivitet, der ikke nødvendigvis kræver aktiv deltagelse, såsom en informationsaften. Her kan Café Exits arrangementer anvendes som inspirationskilde.

Samtaler med fagpersoner

SAVN tilbyder i forvejen telefonrådgivning af en familierådgiver, og i spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt ind til interesse for flere forskellige former for samtaler:

- Samtaler med en terapeut/psykolog om de personlige udfordringer ved at have en partner eller tidligere partner, som er fængslet
- Besøg af en socialrådgiver/familieterapeut, der kunne rådgive dig om din økonomiske situation, de praktiske udfordringer, og hvordan du hjælper dine børn bedst muligt
- Samtaler med en terapeut/børnefagkyndig – sammen med den indsatte – hvor I kunne tale om jeres familiesituation, og om hvordan I kan samarbejde om børnene (kun til partnere/ekspartnere med børn)
- Telefonrådgivning om din økonomiske situation (kun til partnere/ekspartnere med børn)
- Telefonrådgivning om din og den indsattes situation (ikke til partnere/ekspartnere med børn)

Disse aktivitetsforslag er dem, som flest respondenter ville være *meget interesserede* i. Sidstnævnte aktivitet er den telefonrådgivning, SAVN tilbyder på nuværende tidspunkt. Spørgsmålet er så, hvad der giver mest mening for SAVN at prioritere som tilføjelse til deres nuværende telefonrådgivning. Ovenstående forslag handler både om indhold (typen af rådgivning) og form (hvor og hvordan). Sættningen af de to parametre i spørgsmålsformuleringerne er delvist vilkårlig og kunne godt have været anderledes - fx telefonrådgivning med en socialrådgiver. I interviewene gav det således ikke mening at tage udgangspunkt i sættningen af indhold og form, men snarere at interviewe om de to ting adskilt. Af interviewene fremgik det også, at rådgivning fra en socialrådgiver overlappede med juridisk rådgivning og økonomisk rådgivning, og disse emner kunne ikke altid forstås som adskilte kategorier. Derfor vil følgende gennemgang ikke følge ovenstående aktivitetsforslag slavisk, men deles op i 1) Samtaler med en psykolog eller terapeut, 2) Samtaler med en socialrådgiver, 3) Besøg i hjemmet af en socialrådgiver eller familieterapeut, 4) Samtaler med en terapeut sammen med den indsatte.

Samtaler med en psykolog eller terapeut

Samtaler med en psykolog eller terapeut om de personlige udfordringer ved at have en partner eller tidligere partner, som er fængslet, er den aktivitet, som flest er interesseret i på tværs af pårørendegrupper. En interviewperson, hvis far var fængslet igennem hendes opvækst, fortæller, at en psykolog kunne have hjulpet hende som barn. Det var især følelser af skyld og skam, hun havde brug for hjælp til at håndtere:

I folkeskolen ville jeg have haft brug for at snakke med nogen, der kunne fortælle mig, at det ikke var min skyld. At det ikke havde noget med mig at gøre. Jeg løj meget om, hvor min far var henne. Jeg kunne godt have brugt hjælp til at fjerne det fra mig selv.

BARN AF INDSAT. IKKE BRUGER AF SAVN.

Interviewpersonen er ikke kendt med SAVNs tilbud og har ikke fået tilstrækkelig støtte omkring farens fængsling som barn. Først i ungdomsårene kom hun i kontakt med en psykolog. Hun ville sandsynligvis have haft glæde af flere forskellige tilbud, og en helt grundlæggende bearbejdning af skyldfølelse og skam forekommer som en oplagt positiv mulighed for hende.

Netop skam og skyld kunne være et vigtigt emne at fokusere på. Fra interviewene ved vi, at disse følelser fylder meget for både børn og voksne og kan være med til at gøre, at man afholder sig fra at søge hjælp eller deltage i sociale aktiviteter omkring SAVN. Den pointe vender vi tilbage til senere i dette kapitel.

Individuelle samtaler med en terapeut eller psykolog kan også gøre det lettere at fortælle om personlige emner, end hvis det skulle ske i større fora. En partner til en indsat fortæller, at en samtale med en terapeut ville appellere mere til hende end informationsaftener eller sociale aktiviteter.

Jeg er ikke typen, der kunne finde på at dukke op til informationsaftener. Jeg ville hellere have individuelle samtaler med en terapeut med kendskab til området. En, der kan hjælpe med at sætte ord på det, man døjer med. Jeg er nok selv lidt mere privat anlagt. Det ville være for grænseoverskridende at mødes med andre mennesker, jeg ikke kendte.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. IKKE BRUGER AF SAVN.

Interviewpersonen peger her også på, at den situation man kan stå i, og de ting "man døjer med" ikke er let at dele med hvem som helst. Der kan være et behov for at tale med en fagperson, der kender til problemstillingerne, og som man er tryk ved kan håndtere emnet.

Samtaler med en socialrådgiver

Der er bred efterspørgsel fra interviewpersonerne på rådgivning fra en socialrådgiver eller en med tilsvarende viden. Især i perioden lige efter varetægtsfængslingen, hvor de pårørende føler sig alene og på bar bund i deres nye virkelighed, er der behov for rådgivning om rettigheder og muligheder. Flere giver udtryk for, at de kommunale socialrådgivere ikke er klædt på til at hjælpe pårørende, ligesom det varierer, hvorvidt fængselspersonalet har været behjælpelige. De kunne godt tænke sig, at SAVN kunne tilbyde rådgivning i forhold til deres egne og de indsattes rettigheder og familiens økonomiske situation.

En partner til en indsat med hjemmeboende børn fortæller, hvordan hun selv måtte tage kampen med systemet, og at en hjælpende hånd ville være kærkommen:

Det er mega loosing, både økonomisk og praktisk. Der står man med alt selv. Og det er absolut det tungeste. Det kan slet ikke beskrives. Og uanset hvem du spørger, så føler man, at det er mig mod systemet. Samtidig med at der er det her kæmpe tabu, og man skal skamme sig halvt ihjel for at være i lag med sådan en. Så skal man også skamme sig over at være til besvær. Og man skal tigge og bede og man skal slå. Det er Udbetaling Danmark, det er kommune og alle de udfordringer der er, takket være Persondataloven. Alle steder hvor man spørger, det kan være SAVN eller andre pårørende, så har de hver

deres udlægning, der er ikke sådan en regel. Sådan burde det jo være. Og lovgivningen er jo sådan rimelig fast. Men det passer ikke. Der er nogen, der kan noget, og andre kan noget andet, og nogle kan slet ikke. Det har fandme været en kamp. Og jeg er stadig i den. Der er socialrådgivere, der hjælper min fyr inde i fængslet. Men der er sgu ikke nogen, der hjælper mig. Det kunne absolut være en hjælp, hvis SAVN gik mere med i de snakke. Jeg vælger at se mig selv som sådan en rimelig ressourcestærk person. Men andre, der ikke har samme drive som mig, hvad fanden gør de? De må da bare lægge sig fladt og blive tørret. En bisidder ville være perfekt. Eller en der kunne træde til, hvis man ikke lige orker at skrive til Udbetaling Danmark. For mit vedkommende har det primært været råd og fingerpeg, jeg har haft brug for. Men det er også fordi, at jeg selv sørger for mig. Men jeg har virkelig også været nede i perioder, hvor jeg virkelig godt kunne have brugt en hånd.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Citatet viser frustrationen ved, ikke at kunne få klar besked om grundlæggende økonomiske udfordringer. Hendes ønske om en bisidder illustrerer de pårørende partners situation: De er pludselig alene og med nye og hidtil ukendte problemer. Undersøgelsen har ikke beskæftiget sig yderligere med muligheden for en slags bisidder, men idéen kunne sagtens forfølges. Om ikke andet, så kunne en socialrådgiver hos SAVN både have kvalificeret viden og give den pårørende en oplevelse af, at der var andre på "hendes hold".

En mor til en indsat, der netop var fyldt 18, da han blev varetægtsfængslet, har også savnet råd og vejledning fra en socialrådgiver. Hendes udfordringer har især været, at hendes søn befinder sig i en overgangsfase fra barn til voksen. En overgangsfase, som fængselssystemet og det øvrige system ikke er gearret til at håndtere.

Telefonrådgivningen kunne jo godt fokusere på overgangen fra barn til voksen. Der er så mange ting: Adgang til NemID for eksempel. Og så var der sat gang i en masse ting, fordi min søn kom ud i et misbrug, gæld for eksempel, som jo ikke bliver afsluttet, for han skal selv skrive under. Der kom også besked fra kommunen om at han stod uden bopæl, fordi han ikke havde betalt husleje. Han var lige flyttet hjemmefra. Og der kom besked om, at han ikke mødt op til værnepligt, og det gav en regning. Og så er det jo bare generelt svært at få lært ham nogle gode voksenrutiner, når han er fængslet.

MOR TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. IKKE BRUGER AF SAVN.

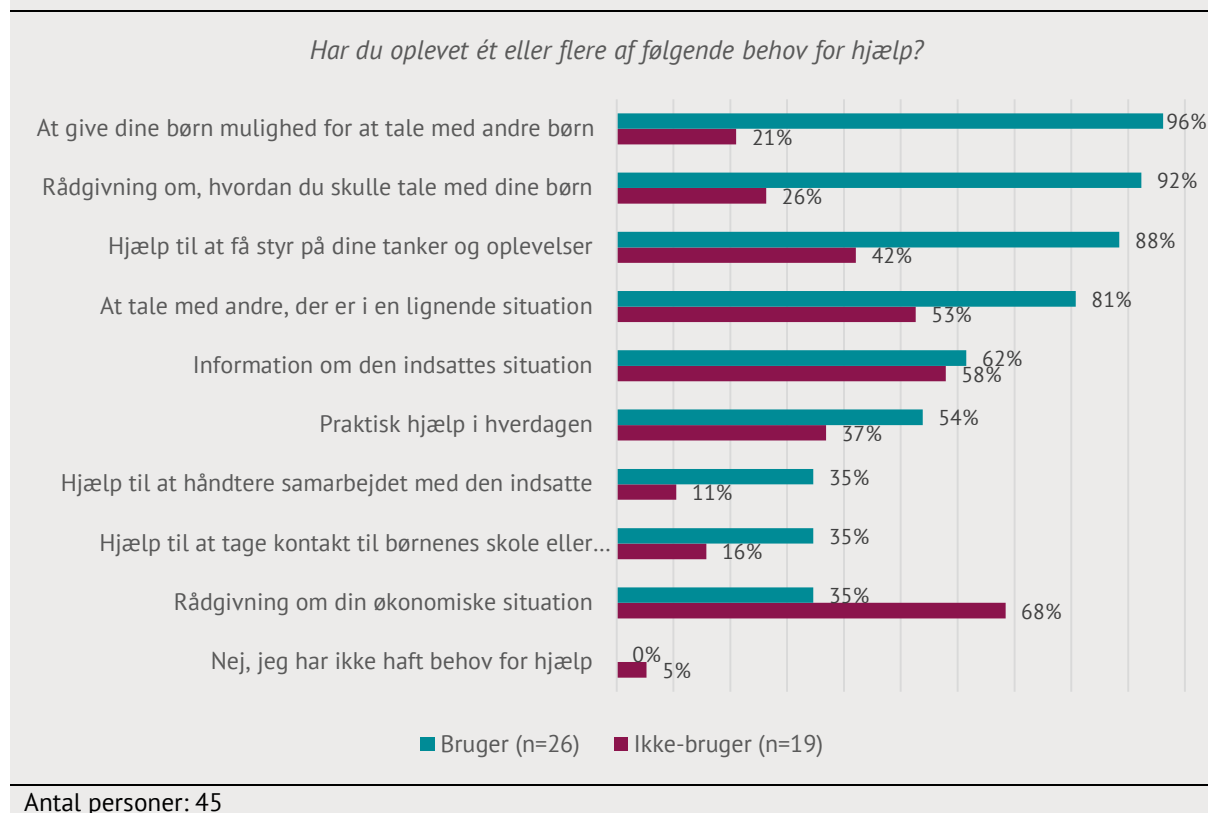
Og en mor til en indsat og farmor til hans barn, fortæller, hvordan hun især i begyndelsen af varetægtsfængslingen manglede råd og vejledning:

I starten manglede jeg nogen at snakke med. Der var jeg på bar bund. I starten var der så mange ubekendte. Også rent praktisk. Hvad for nogle rettigheder har han og jeg? Det er hele vejen rundt. Det påvirker alle.

MOR TIL INDSAT. BRUGER AF SAVN.

De praktiske, juridiske og økonomiske udfordringer fremstår som en stor del af det, at være pårørende. Samtidigt tyder undersøgelsen også på, at disse udfordringer forekommer mere presserende end andre udfordringer for en gruppe af undersøgelsesdeltagerne. Figur 8 nedenfor viser procentdelen, der har oplevet forskellige behov i forbindelse med at være partner med børn til en indsat, fordelt på om man er bruger af SAVN eller ej.

Figur 8: Behov for hjælp. Partnere og eks partnere med hjemmeboende børn fordelt på, om de er brugere af SAVN.

Figuren viser, at 'ikke-brugere' generelt har oplevet færre af de ovenstående behov. Det som flest har behov for, og det som flere i denne gruppe har haft behov for end blandt brugere af SAVN, er *rådgivning om din økonomiske situation*. Det ser altså ud til at være det mest presserende for gruppen af respondenter, der ikke er brugere. Væsentlig færre har svaret, at de har oplevet behov for hjælp til at få styr på sine tanker, eller rådgivning om hvordan de kan tale med deres børn om deres fars indsættelse. En hypotese kunne være, at forhold omkring indkomst og bolig overskygger de mere følelsesmæssige udfordringer, som SAVN først og fremmest fokuserer på. En partner til en indsat og mor til hjemmeboende børn, sætter ord på den hypotese:

Jeg manglede nogen, der kunne sige: Du skal sige til din mand at han skal søge halv husleje. Du skal kontakte kommunen med det samme. Du skal med det samme oplyse Udbetaling Danmark at du er enlig forsørger – ikke vente tre måneder som socialrådgiverne siger. Det er den slags praktiske ting, der er behov for at få at vide. Det kan give en ro. Så kan man få overskud til det følelsesmæssige og praktiske i forhold til børnene.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

For moren, der fortæller her, var det de økonomiske uvisheder, der blokerede for, at hun kunne bearbejde sine følelser og at tage sig mere af sine børn. Disse uvisheder er naturligvis først og fremmest et problem for dem, der er afhængige af partnerens indkomst for at kunne opretholde deres hverdag for dem selv og deres børn. I parforhold uden børn er de økonomiske udfordringer sandsynligvis ikke lige så betydningsfulde. Men der kan alligevel være efterspørgsel på en socialrådgiver, inden der er plads til at give sig i kast med andre udfordringer. En partner til en varetægtsfængslet fortæller, at hun først og fremmest havde behov for nogen, der kunne oplyse hende om hendes rettigheder og muligheder i forhold til kontakt med hendes kæreste og hendes egen situation som sigtet i samme sag. På et spørgsmål om, hvilken form for rådgivning, hun har mest behov for, svarer hun:

En socialrådgiver. Som kender til rutiner og hele den jargon. [...] Økonomien er ikke noget – jo selvfølgelig kommer det til at påvirke mig, men det er på længere sigt. Også alt efter hvad det er han får.

PARTNER TIL INDSAT. IKKE BRUGER AF SAVN.

Hun fortæller videre, at hun søgte efter noget med 'rådgivning', men at SAVNs opslag gav indtryk af psykologhjælp, hvilket hun var mindre interesseret i:

Jeg søgte på 'rådgivning', og så var det er I kom frem lidt længere nede, kan jeg huske. [...] Der er rigtig mange ubesvarede spørgsmål i det her, så der havde jeg rigtig meget brug for at tale med nogen, og så tænkte jeg: 'hvor meget kan en psykolog egentlig gøre i det her'. Så jeg manglede lidt nogle andre sparringspartnere.

De konkrete problemer, hun har med at få kontakt med sin kæreste, få rede på sagens udvikling og dens betydning for hendes eget arbejdsliv, kræver en anden form for hjælp end det, hun fandt hos SAVN ved en søgning på nettet.

Således tegner der sig et billede af, SAVN har et hul i sine tilbud. Der er ikke et tilbud for den gruppe af pårørende, hvis mest akutte behov er en socialrådgiver eller en retshjælp, der kan skabe ro omkring nogle helt basale forhold i deres liv. Sådan et tilbud ser samtidigt ud til at være en forudsætning for, at de efterfølgende kan få glæde af eksempelvis familierådgivning eller weekendophold med deres børn.

Citaterne ovenfor peger også på, at behovet for forskellige former for socialrådgivning indtræder som noget af det første efter varetægtsfængslingen af deres partner. Hvis det er første gang, partneren er blevet fængslet, er der ofte en del konkrete spørgsmål og problemer, som gør den nye tilværelse uoverskuelig og svær - ud over savnet af sin partner.

Dette er et vigtigt opmærksomhedspunkt for SAVN, i forhold til at nå ud til nye brugere. Der er nogle store frustrationer omkring mangel på information, støtte og rådgivning i forbindelse med den tidlige fase af varetægtsfængslingen og afsoningen, og nogle vil her søge efter rådgivning. Hvis SAVN ikke er relevante - eller ikke forekommer relevante - på det tidspunkt, så risikerer organisationen at "gå glip" af brugere, som senere ville have haft stor gavn af det, SAVN kan tilbyde. Der kunne med andre ord være potentiale for at nå bredere ud blandt pårørende, hvis SAVN kunne imødekomme behovet for en socialrådgiver, retshjælp eller lignende rådgivning i den første tid efter varetægtsfængslingen.

I den forbindelse er det værd at bemærke, at over halvdelen af de ca. 8.100 afsagte domme i 2018 var på under 4 måneder og yderligere 20 procent var på 4-7 måneder (Kriminalforsorgens statistik 2018). Derfor er der en relativt stor gruppe pårørende, som primært har behov for at håndtere de udfordringer, som er relateret til tiden umiddelbart efter indsættelsen. Hvis SAVN vil nå ud til den gruppe er det således nærliggende at styrke de tilbud, der kan imødekomme disse behov.

Besøg af en socialrådgiver eller familierapeut

Under et indledende interview foreslog en interviewperson, at SAVN tilbød hjemmebesøg, hvor en socialrådgiver eller en børnefagkyndig kunne tilbyde samtaler og rådgivning i hjemmet. Hendes svigerdatter ville ikke opsøge SAVN i forhold til at tage på et weekendophold med sin søn, så et alternativ for dem kunne være en samtale i deres hjem.

De (svigerdatter og barnebarn) har ikke tid og overskud til at tage af sted en hel weekend. Hjemmebesøg ville være et godt alternativ i hendes situation. De har ikke det praktiske og mentale overskud til at tage af sted en hel weekend.

MOR TIL INDSAT. BRUGER AF SAVN.

Fordelen med hjemmebesøg ville være, at man kunne nå ud til familier, der ikke har tid og overskud til selv at opsøge aktiviteter som weekendophold.

Besøg af en socialrådgiver eller familierapeut viste sig også at være en af de foreslåede aktiviteter med størst interesse fra respondenterne med børn - to tredjedele var meget interesseret i sådan et tilbud. Det kan hænge sammen med, at der generelt ser ud til at være behov for rådgivning og samtaler blandt respondenterne. Det er derfor muligt, at besøget kan erstattes med telefonrådgivning.

Omvendt kan der være et specifikt ønske om at mødes fysisk med en fagperson, da det kan være lettere at tale sammen ansigt til ansigt. Og det kan skabe en vis tryghed, at mødet foregår under vante omgivelser. En interviewperson fortæller:

Det at kunne snakke med en socialrådgiver i meget trygge rammer ville være rigtig, rigtig rart. Det ville være meget nemmere for mig at få det til at passe ind i vores hverdag, at der kom én hjem til mig, frem for at jeg skulle hen til vedkommende. Det ville være dejligt at møde personen og sætte ansigt på.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. IKKE BRUGER AF SAVN).

Samtidigt ville et besøg i hjemmet også eliminere transporten for familien, som kan være en udfordring særligt for pressede børnefamilier. Transporten skulle så til gengæld foretages af rådgiveren, hvorfor det selvsagt ville være en mere ressourcetrævendende aktivitet at varetage for SAVN. Derfor siger en interviewperson også, at fysisk møde ville være det bedste, men at videosamtale eller telefonsamtaler er det næstbedste, og at det også kunne fungere godt.

Samtaler med en terapeut/børnefagkyndig – sammen med den indsatte

I spørgeskemaet blev partnere med børn stillet spørgsmål om, hvorvidt man ville være interesseret i samtaler med en terapeut eller børnefagkyndig sammen med den indsatte. Ligesom de andre samtaler er dette én af de aktiviteter, som flest var interesserede i - også blandt eks partnere.

En partner til en indsat sætter ord på, hvad disse samtaler kunne bidrage med for hendes familie. Samtaler med en terapeut eller børnefagkyndig ville være et tilbud, der ville hjælpe hele familien og give dem støtte i en svær situation - både børn og forældre.

Ja, jeg tænker, de har jo fargrupper deroppe i fængslet, hvor fædrene støtter hinanden i forhold til at opretholde samkvem med børnene. Var det et tilbud, der blev udbudt, så ville vi tage det. Men vi har også valgt at tage alt, der var mulighed for. For at hjælpe alle, støtte hinanden og børnene, og støtte op om fængslets forskellige tiltag. Vi ville helt klart deltage.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. IKKE BRUGER AF SAVN.

Opsummering

Interview- og spørgeskemamaterialet peger på en interesse for tilbud om samtaler med en psykolog eller terapeut. Nogle pårørende oplever, at de ikke kan dele deres oplevelser og følelser med andre end måske den nærmeste familie, på grund af det tabu og den skam, der kan følge med indsættelsen af en partner eller et familiemedlem. Individuelle samtaler giver mulighed for at tale med nogen i fortrolighed og få hjælp til at sætte ord på og håndtere de følelser, som indsættelsen har medført. SAVNs nuværende telefonrådgivning bidrager netop til dette, og interessen for samtaler med en psykolog eller terapeut understreger således, at denne aktivitet bør fastholdes og eventuelt med udvidelse med tydeligere psykolog-komponent.

Samtaler med en socialrådgiver fremstår som et centralt behov blandt en gruppe af de pårørende. Det drejer sig om deres rettigheder og muligheder i forhold til varetægtsfængslingen og om muligheder for at kompensere for reduktionen i familiens indkomst. Disse behov optræder særligt i den første periode af varetægtsfængslingen og afsoningen og kan for nogle være en forudsætning for at kunne tage sig af sin egen og sine børns mentale ve og vel. For at kunne hjælpe denne gruppe - der potentielt kan udgøre størstedelen af pårørende - vil det således være meningsfuldt at undersøge muligheden for at tilbyde egentlig socialrådgivning eller retshjælp.

Idéen om besøg af en socialrådgiver eller terapeut er velkomment blandt undersøgelsesdeltagerne. SAVN kan muligvis nå ud til en gruppe af pårørende, der har behov for fysisk møde og trykke rammer. Telefonrådgivning ser dog ud til være et format, der fungerer for mange, så det er uklart, hvor stor en fordel det fysiske besøg ville være.

Facebookgruppe eller chatrum

En stor del af spørgeskemarespondenterne er rekrutteret gennem Facebookgrupper for pårørende. SAVN har dog ikke sin egen Facebookgruppe. Hvorvidt det ville være en god idé, er deltagerne i denne undersøgelse ikke helt enige om, ligesom det "kun" er lidt over halvdelen af spørgeskemarespondenterne, der ville være meget interesseret eller noget interesseret i en Facebookgruppe eller et chatforum til udveksling af erfaringer med andre pårørende.

Det er blandt andet spørgsmålet om anonymitet, der deler vandene. Nogle er ikke bekymrede for at stå frem på lukket gruppe på Facebook, mens anonymitet for andre er afgørende. For at imødegå dette problem foreslår en interviewperson, at man skulle have mulighed for anonymt at indsende spørgsmål til gruppens moderator, som derefter kunne lægge spørgsmålet ud til gruppen på vegne af det anonyme medlem.

En anden problemstilling i forhold til en Facebookgruppe er, hvorvidt SAVN selv skal deltage aktivt i den og eventuelt moderere og facilitere samtalerne. En partner til en indsat foreslår, at Facebookgruppen modereres af SAVN, og at der fastsættes nogle tydelige rammer for indholdet på siden. Men derudover foretrækker hun, at samtalen flyder nogenlunde frit, og at de pårørendes erfaringsudvekslinger er i centrum.

Jeg har mere brug for at have et forum, nok helst online, hvor man kan søge ind, når ting bliver svære. Der behøver ikke sidde alle mulige rådgivere, men de kunne måske sætte rammerne for forummet. Nu har jeg lige meldt mig ud af de forummer faktisk. For der skal være nogen, der administrerer. Tit så snakker de om store julearrangementer, og det er ikke noget, jeg har interesse i. Og jeg kunne høre på de andre derinde, at de også bare havde brug for et sted, hvor man kunne sige: I dag der er det fandme hårdt at være herude. Og så er der andre, der siger: Ved du hvad, det kan jeg godt forstå! Så mere behøver det egentlig ikke at være. Og de andre initiativer, det er også super fint, og jeg

ved, at der er mange, der gerne vil have fællesspisning og sådan noget. Men der er lige så mange, der bare søger, at man en onsdag aften kan gå ind og skrive: Jeg synes, det var hårdt i dag, fordi vi ikke fik set hinanden alligevel. Eller: nu kører vi på 7.-8. Uge uden kontakt, og det er hårdt med vores dreng, fordi han går rundt og spørger efter sin far hele tiden. Ting, som man egentlig godt selv kan håndtere, men som kan være mega rare at sige højt. Altså, det er jo ikke noget, du går ind og skriver på din personlige Facebook-profil. Fordi hr. og fru Danmark de kan nok ikke sætte sig ind i følelserne, vel? Sådan noget savner jeg. Hvor rammerne, de er sat. Og nogen havde fat i den lange ende, hvis det stak af. Altså, det kunne da også godt være, at der kunne være nogle rådgivere tilkøbt, hvis man havde behov for råd og vejledning fra nogle fagpersoner.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Interviewpersonen er både fortæller for et afslappet forum, hvor man kan lufte sine frustrationer til nogen, der kan relatere til dem, men hun er ikke afvisende over for, at fagpersoner kan træde til med råd og vejledning eller styre samtalen, hvis den løber af sporet. På den måde ligner forslaget måske lidt en genoplivning af det chatforum, som SAVN har haft engang, og som også efterspørges af en mor til en indsat, der tidligere har benyttet sig af det:

Der var engang et chatforum. Her kunne man få nogle oplysninger og læse lidt med. Der var folk, der skrev om deres situation og fik råd og vejledning. Og så kunne man læse lidt med. Når man nu ikke kan finde informationen andre steder.

MOR TIL INDSAT. BRUGER AF SAVN.

Et andet perspektiv på modereringen er, at det måske også kunne være med til at sikre konstruktive svar. En interviewperson fortæller eksempelvis om at være udsat for bedreviddende medlemmer på en Facebookgruppe for pårørende, der ikke anerkender hendes vanskelige situation.

SAVN kunne også benytte Facebook som indgang for nye og nuværende brugere. Ifølge en interviewperson er der mange, der ligesom hende søger information via Facebook, og pårørende kunne således blive bekendtgjort med SAVN ved at organisationen var til stede der. Hun peger også på, at sociale medier udgør en mere uformel kommunikationskanal, som kunne gøre det lettere at tage kontakt til en rådgiver.

Hvis muligheden er der, og det er let tilgængeligt, så man bare skal gå ind på de sociale medier, du bruger i forvejen, så tænker jeg at chancen er større for at jeg selv ville bruge det, end hvis jeg skulle gå ind og finde et telefonnummer. Det ville være nemmere at kontakte en rådgiver på for eksempel Facebook. Ved at gøre det på Facebook, så bliver det bare lidt mindre højtideligt.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Interviewmaterialet indikerer, at der er interesse for et online forum for pårørende, men interviewpersonerne er delte omkring udformningen af en eventuel Facebookgruppe eller chatforum. Overvejelserne kan koges ned til tre mulige versioner:

1. Den første er en umodereret Facebookgruppe, hvor SAVN udelukkende skaber rammerne for erfaringsudveksling blandt pårørende. Der findes allerede nogle stykker af sådanne, men de administreres af private, og det ser ud til, at de dør ud med tiden. Her kunne SAVN sandsynligvis bidrage til en gruppe med mere kontinuerlige opslag, fordi nye brugere af SAVN ville blive henledt til den.
2. Den anden er en modereret Facebookgruppe med fokus på erfaringsudveksling og råd og vejledning fra fagpersoner. Både denne og ovenstående har den fordel, at man udnytter, at mange i forvejen bruger Facebook til daglig. Gruppen kunne således også være en let måde at kontakte SAVN og få svar på spørgsmål, hvis andre kanaler virker uoverskuelige eller grænseoverskridende.

- Den tredje mulighed er et chatforum med fokus på råd og vejledning fra fagpersoner. Fordelen med chatforummet er muligheden for at opretholde de pårørendes anonymitet.

Opsummering

En Facebookgruppe er et tilbud, som mange pårørende ville kunne få gavn af. Det skal overvejes, om det fortrinsvis skal være til erfaringsudveksling eller til rådgivningslignende samtaler. SAVN ville naturligvis skulle spille en mere aktiv rolle, hvis man sigtede imod sidstnævnte.

En Facebookgruppe kan fungere som indgang til SAVN, da nogle pårørende i forvejen bruger Facebook til at søge information og fællesskaber. Samtidigt kan det appellere til nogle, der kan have sværere ved at ringe op til en ukendt organisation eller tilmelde sig sociale aktiviteter.

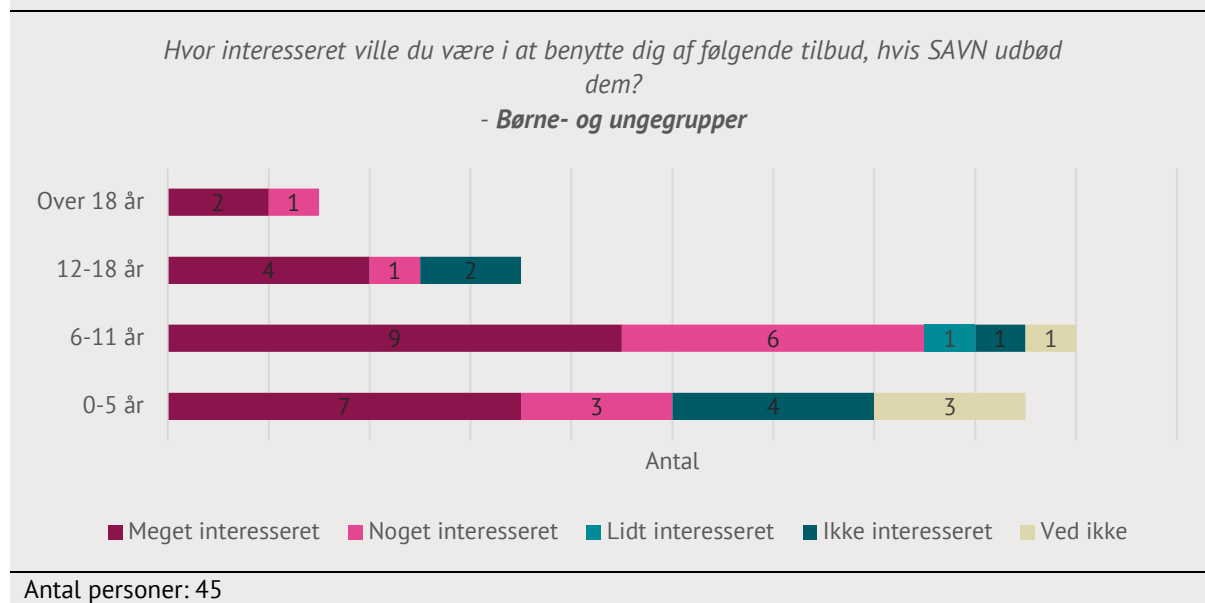
Et chatrum kunne være et alternativ til en Facebookgruppe. Det ville imødekomme bekymringer om anonymitet og være et - for nogle - tilgængeligt supplement til telefonrådgivningen. Vi vurderer dog, at det primært vil blive et forum for dem, der i forvejen er blandt jeres brugere eller er bekendte med SAVNs rådgivningskompetencer. Der kunne også tænkes at være interesse for en decideret chatrådgivning, hvor der ikke interageres med andre brugere, men kun med SAVNs rådgivere. Dette er dog ikke et forslag, vi har forfulgt i undersøgelsen.

Børne- og ungegrupper

En af de aktiviteter, som SAVN overvejer at igangsætte, er pårørendegrupper for børn eller unge. Det kunne være grupper, hvor børn eller unge mødtes og var sammen om nogle aktiviteter og samtidig talte om deres oplevelser med forældre i fængslet. Som en mor til to børn siger, så kunne det være lidt ligesom den gruppe, hendes børn har deltaget i i forbindelse med farens stofmisbrug.

Sådanne grupper kræver dog, at børnene har en vis alder. En del af interviewpersonerne med små børn vurderer, at de ikke vil få meget ud af at deltage i den slags. Der er dog også interesse for børne- og ungegrupper blandt pårørende med små børn. Figuren nedenfor viser besvarelserne blandt partnere og eksparnere med børn, fordelt på det ældste barns alder.

Figur 9: Interesse for børne- og ungegrupper. Partnere og eks partnere med hjemmeboende børn fordelt på det ældste barns aldersgruppe.

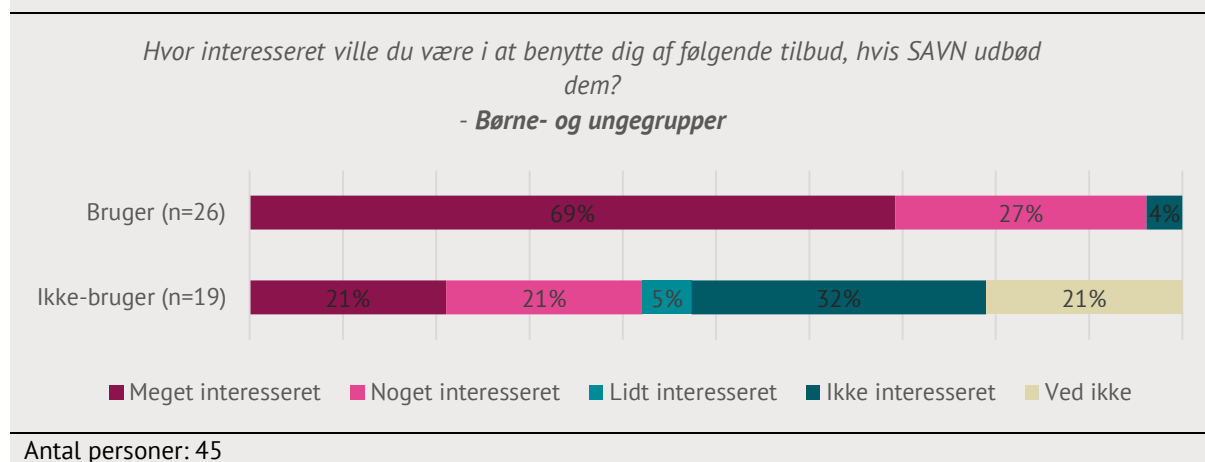

Figuren viser, at der blandt respondenterne, hvis ældste barn er 0-5 år, både er nogle, der slet ikke er interesseret, og nogle der er meget interesseret. Det understøtter, at børne- og ungegrupperne kan give mening, men at nogle vurderer deres børn for små til at forstå og sætte ord på deres oplevelser med deres fars fængsling.

SAVN oplever, at børn typisk mister interessen for weekendopholdene, hvor børnene også kan møde andre børn i lignende situation, i 11-12-års alderen. Det er ikke noget, vi har forfulgt i denne undersøgelse, men SAVNs egen hypotese er, at teenagebørnene ikke har lyst til at deltage i familieaktiviteter i samme grad som mindre børn. På den måde kan børnegrupper og måske især *ungegrupper* være et supplement til de nuværende aktiviteter, som kan gavne en hidtil lidt forsømt målgruppe.

Blandt spørgeskemarespondenterne er der desuden en tendens til, at brugere (eller tidligere brugere) af SAVN er mere interesserede i børne- og ungegrupper end andre. Det fremgår af figur 10.

Figur 10: Interesse for børne- og ungegrupper. Partnere og eks partnere med hjemmeboende børn fordelt på, om de er brugere af SAVN.

De fleste partnere med børn, der er brugere af SAVN, er *meget interesserede* i børne- og ungegrupper, og de resterende er *noget interesserede*. For ikke-brugerne er det langt mere blandet, hvad de har svaret, og en tredjedel (6 ud af de 19) er slet ikke interesseret. Ud over børnenes alder ser der således ud til, at tidligere erfaringer med SAVN – og formodentlig med at have sine børn med til SAVNs weekendophold – kan gøre det lettere at forestille sig potentialet i børne- og ungegrupper.

I forhold til ovenstående overvejelser bør det have in mente, at forældrenes vurdering af børnenes behov ikke nødvendigvis stemmer overens med børnenes egen vurdering af deres behov. Børn og unges egen stemme er ikke repræsenteret i denne undersøgelse, og vi kan kun indirekte sige noget om, hvilke tilbud der kunne give mening for denne gruppe. Der er således behov for viden om, hvad børn og unge selv er interesseret i, og hvilke aktiviteter og tilbud de får gavn af. Det kunne eksempelvis være en undersøgelse af, hvad børn og unge, der deltager i weekendopholdene, får ud af at være med, og hvilke andre tilbud de gerne ville benytte – herunder børne- og ungegrupper.

Opsummering

Børne- og ungegrupper kunne være en mulighed for at støtte børn i teenagealderen, der ofte mister interessen for deltagelse i weekendopholdene og derfor lige nu udgør en mindre gruppe af SAVNs brugere.

Der er en risiko for, at det primært er børn i familier, der er nuværende brugere af SAVN. Det bør dog ikke diskvalificere aktiviteten, da disse netop har tendens til, ikke at deltage på weekenderne, men det kan være relevant i forhold til forventningen om deltagerantal.

Derudover er der naturligvis udfordringer med afstand og transport, som ikke har været diskuteret i forhold til netop denne aktivitet, men som er en gennemgående problematik i sociale arrangementer, hvor man er fysisk til stede.

De øvrige aktivitetsforslag

Vi har valgt ikke at beskæftige os yderligere med aktiviteterne: *Hjælp til at finde en reservebedstemor* og *Hjælp til transport til fængslerne* i interviewene, da der var noget lavere interesse for disse blandt spørgeskemarespondenterne end for de andre aktiviteter. Det betyder ikke, at de ikke kan være relevant for nogle. Vi vurderer dog, at det er mere 'nice-to-have' end 'need-to-have', og derfor ikke noget SAVN bør bruge

Skrivebog til at udfylde

Under et indledende interview foreslog en interviewperson at SAVN udarbejder materiale til børn om det at have en forælder, der er indsat.

Jeg er pædagog, og jeg har virkelig forsøgt at finde materiale til børn. Det ser satme sløjt ud på det marked. Jeg løj for mine børn i starten om, hvor han [hendes partner] var henne. Det, jeg foreslår, er en bog, der beskriver, at "min far er kommet i fængsel". En bog, der kan gøres individuel, så der er felter, hvor man selv kan tegne og skrive. Den skal ikke være længere end 10 sider. Og så kan man lave en til små børn og en anden til teenagere.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Ideen om skrivebogen ligger i forlængelse af behovet for hjælp til kommunikation med børnene om situationen, som blev beskrevet ovenfor, og kunne være en måde at imødekomme netop det behov. Forslagsstillerens intention er, at bogen kan være med til at skabe dialog om noget, der kan være svært at tale om, og at den kan få børnene til selv at sætte ord på de følelser, som de går og tumler med.

energi på inden for den nærmeste fremtid. Derudover kan det nævnes, at der findes en platform på nettet, boblberg.dk, hvor man kan søge en reservebedstemor, som kunne være relevant for SAVN at henvise til, hvis brugere skulle henvende sig om emnet.

Andre indsatser: Oplysning og afstigmatisering

Man skal tigge og bede, man skal slå og man skal skamme sig halvt ihjel.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Sådan opsummerer en interviewperson hendes oplevelse af at søge hjælp på kommunen. En anden fortæller ligeledes, at kommunen ikke anerkendte hendes udfordringer, og hun følte sig dømt som en dårlig forælder: ”Jeg har brugt min familie og fået hjælp til at håndtere det den vej. Jeg ville i hvert fald ikke snakke med kommunen.”

Ud over de praktiske og følelsesmæssige udfordringer, som en ny tilværelse med en partner i fængsel kan bringe, så er fængslingen af en partner eller et familiemedlem forbundet med skam og skyldfølelse og andre menneskers fordomme. Ikke mindst for dem, der er blevet sammen med sin kæreste eller ægtefælle, som de fleste deltagere i undersøgelsen er. En interviewperson fortæller, at hendes valg om at blive sammen med sin mand har gjort hende mere opsat på at vise, at hun er i stand til at klare sig selv med arbejde og to børn, og ”stå ved mine valg”, som hun siger. Havde hun forladt sin mand kunne hun måske lettere have fralagt sig ansvaret og vundet sympati, men når hun bliver sammen med sin mand, gør hun sig både mere sårbar og mere ansvarlig over for den situation, hun og hendes børn er i. Samtidigt frygter hun, at hun mister retten til at have sin børn, hvis hun udstiller svaghed over for de kommunale myndigheder.

Jeg skulle vise udadtil, at det kan jeg sagtens håndtere. Jeg var bange for, at nogen skulle blande sig ... Jeg var bange for at måske kommunen skulle vurdere, at jeg ikke var god nok mor.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Skyld og skam fylder meget for nogle af børnene til de indsatte. Ifølge interviewpersonerne reagerer børnene forskelligt på farens fængsling, men en del har svært ved at åbne op omkring det over for deres venner og klassekammerater.

Enkelte brugere af SAVN har haft gode erfaringer med - blandt andet efter råd fra SAVN - at gå i dialog med klasselæreren, der så har taget emnet op i klassen, hvilket har gjort det lettere for barnet at dele sine oplevelser med klassekammeraterne. Der er dog også oplevelser med, at institutionerne ikke har vidst, hvordan de skulle håndtere det. En partner til en indsat fremlægger sit forslag således:

Jeg har talt med skoler, vuggestuer, børnehaver og alle siger: Det har vi aldrig prøvet før! Så kunne det være fedt at sige: Lad os tage til et foredrag sammen og tale om det bagefter. Der er flere børn, der oplever, at deres forældre er inde og runde fængslet. Der skal være fokus på at bryde tabuet. Og så skal man kunne have pårørende med til foredraget. Så andre kan forstå pårørendes situation.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

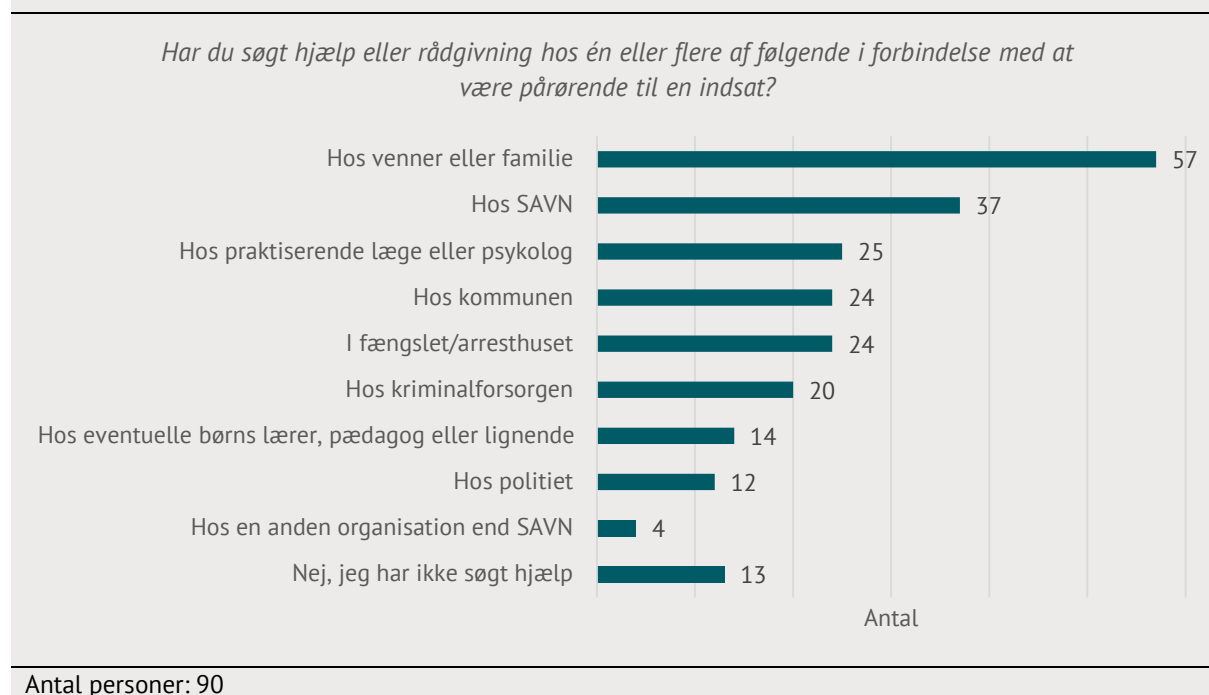
Ifølge hende ville det altså gøre en forskel, hvis SAVN tog ud og holdt foredrag for skoleklasser eller lærere og pædagoger om det at have en forælder, der er indsat. Fokus skal være på at bryde tabuet og normalisere det at have en far eller mor i fængsel. Og på at klæde pædagoger og lærere på til at håndtere sådan en situation.

Kapitel 3. Vejen til SAVNs aktiviteter

SAVN står med to forskellige problemstillinger i forhold til at rekruttere pårørende til deres aktiviteter. Den ene handler om at udbrede kendskabet til SAVN og de muligheder for hjælp, de giver. Den anden handler om at overbevise pårørende om, at de skal kontakte SAVN.

Nedenstående figur viser besvarelserne på spørgsmålet: “Har du søgt hjælp eller rådgivning hos én eller flere af følgende i forbindelse med at være pårørende til en indsat?”

Figur 11: Personer og organisationer, som respondenterne har søgt hjælp hos.

To tredjedele har søgt hjælp hos venner eller familie, hvilket så også betyder, at de resterende ikke har søgt hjælp blandt deres nærmeste.

Det høje antal af personer, der har søgt hjælp hos SAVN, hænger naturligvis sammen med, at respondenterne blandt andet er rekrutteret gennem SAVNs netværk og besøgende på SAVNs hjemmeside.

Der er kun en lille håndfuld, der har søgt hjælp hos en anden organisation end SAVN, såsom Café Exit, Den Sociale Retshjælp eller Røde Kors. Således ser det ud til, at mange er overladt til de offentlige myndigheder - kommunen, kriminalforsorgen, fængslet og politiet. Ifølge interviewpersonerne er der sjældent hjælp at hente hos disse instanser - tværtimod er der flere dårlige oplevelser med ubehjælpsomme fængselsbetjente og nedladende sagsbehandlere på kommunen, selvom der også findes eksempler på gode oplevelser.

Vi har spurgt dem, der hverken har søgt hjælp hos SAVN eller en anden hjælpeorganisation, hvad der er årsager til dette. Svarene fremgår af figur 12.

Figur 12: Årsager til, at man ikke har søgt hjælp i SAVN eller andre hjælpeorganisationer

Halvdelen svarer, at de ikke kender til organisationerne. Det kunne betyde, at SAVN ikke er synlige nok over for målgruppen. En anden stor gruppe svarer, at de ikke har haft tid eller overskud til at kontakte dem. Dette er en anden problemstilling end synlighed, nemlig de pårørendes ressourcer, som kun delvist kan imødekommes gennem øget tilgængelighed for potentielle brugere. En tredje problematik, som også går igen blandt flere interviewpersoner, er en tvivl om, hvorvidt SAVN kan hjælpe den pårørende i deres situation. Dette kan være tilfældet for nogle, men der kan også være tale om manglende forståelse for, hvad SAVN kan hjælpe med. Denne problematik handler om tydelighed i forhold til SAVNs tilbud og målgrupper. I de følgende afsnit uddyber vi disse problematikker.

Tilstedeværelse på sociale medier

Nogle pårørende søger hjælp eller information gennem sociale medier. Der findes allerede en håndfuld lukkede Facebookgrupper, hvor man kan udveksle oplevelser og erfaringer med andre med lignende oplevelser, og nogle pårørende har lavet Instagramprofiler med fokus på netop dette. Disse grupper fungerer allerede som indgang til SAVN, da nogle medlemmer af grupperne henviser til organisationen. Men flere interviewpersoner efterspørger, at SAVN havde sin egen platform på Facebook, med lidt mere faste rammer end de eksisterende pårørendegrupper. Derfor er det relevant, at SAVN arbejder på en Facebookside, som dels skal fungere som en informationsside og opslagstavle for aktiviteter. Det kan give noget synlighed og fungere som en platform, hvor SAVN kan henvise videre til brevkassen, som også er en del af de nye tiltag, og til andre tilbud - online og offline. Det vil dog ikke imødekomme efterspørgslen på et lukket forum, hvor pårørende kan udveksle erfaringer.

SAVNs synlighed

Det varierer meget blandt interviewpersonerne, der kender til SAVN, hvorfra de har hørt om organisationen. Nogle nævner brochurer, socialrådgivere eller SAVNs egne medarbejdere, når de har været på besøg i fængslet. Andre har søgt på nettet - herunder Kriminalforsorgens hjemmeside - læst om det på sociale medier eller fået et tip fra en bekendt. Fælles for mange er, at de ikke oplever SAVN som ret synlige. Det understreges også af, at 25 spørgeskemarespondenter ikke kender til SAVN eller øvrige hjælpeorganisationer, på trods af at de færdes i fora for pårørende på sociale medier.

En indsigt fra interviewene er dog, at der kan være behov for en mere omfattende synlighed, hvis SAVN skal nå ud til gruppen af pårørende. Som tidligere beskrevet i rapporten, er mange ting nye for en pårørende, og meget er svært. Det betyder noget for, hvor meget information de kan tage med sig, fx når de har været på besøg i fængslet. Det er ikke sikkert, at en brochure eller en plakat er nok til, at den enkelte pårørende husker muligheden for at ringe til en familierapeut, når de kommer hjem. SAVN må brænde sig fast som en mulighed for at søge hjælp ved at være synlige flere steder:

Jeg tænker at de skal i gang på de sociale medier. Få oprettet en Facebookside, som kommer frem, når man søger på pårørende til indsatte. For det er altså der, folk søger hen. Når de skal have hjælp og støtte. Og så at jeres egen side henviser til den Facebookgruppe. Eller annoncer på Instagram. Sådant nogle ting. Og så en plakat op på væggene i fængslerne.

Og videre siger hun:

Jeg tænker en plakat op på væggene, så du nærmest ikke kan undgå at se det når du alligevel står der. Fordi så kan det godt være at du ikke lige går hjem og søger på det [SAVN] med det samme, men når du så har brug for det, så kommer det jo frem, og så har du jo set det før, ikke.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. IKKE BRUGER AF SAVN.

Interviewpersonens pointe er, at når en pårørende sætter sig ned derhjemme og søger 'rådgivning' på internettet, så skal vedkommende allerede have stiftet bekendtskab med SAVN via en plakat i fængslet, en annonce på Instagram eller en gruppe på Facebook. På den måde kunne man tro, at hun har læst SAVNs nye kommunikationsstrategi - i hvert fald bekræfter hun rationalet i at være til stede på flere platforme samtidigt.

Plakater og brochurer i fængslerne

Flere foreslår plakater og brochurer i arresthuse og fængsler. De pårørende har naturligvis hovedet fyldt af andre tanker, når de besøger de indsatte i fængslerne. Men flere fortæller, at en brochure til at stikke i lommen og læse i, når de sidder i toget; eller en plakat med SAVNs hjemmeside, som man kunne tjekke ud, når man kom hjem, ville gøre, at mange flere fik øjnene op for SAVNs eksistens. En mor til en indsat fortæller, at en brochure med korte fakta om den indsatte og pårørendes rettigheder ville ramme plet hos hende:

Jeg har brugt fængslernes hjemmesider meget. Men de er ikke specielt gode. Men en lille folder med: Hvor tit kan jeg besøge, hvorfor må jeg ikke ringe til ham? Nå, har han en kontaktperson. Det kunne være godt.

MOR TIL INDSAT. BRUGER AF SAVN.

Dette ville naturligvis kræve tilladelse fra fængslerne, men netop en større sammenhæng mellem SAVN og fængslerne og Kriminalforsorgen er noget, flere interviewpersoner ønsker sig.

SAVNs tydelighed og tilgængelighed

Flere interviewpersoner fortæller, at de har været i tvivl om, hvorvidt SAVN er en organisation for dem. En interviewperson fortæller, at der gik et stykke tid, før hun fandt ud af, at SAVN fandtes. Derefter var hun i tvivl om, hvorvidt hun var i målgruppen for SAVN, fordi hun ikke vidste om hun sad hårdt nok i det til at kunne tillade sig at henvende sig:

Jeg synes ikke SAVN promoverer sig ikke særlig godt. Jeg vidste slet ikke, at der var sådan en forening. Men da jeg så fandt ud af det, så var det svært, i forhold til hvor vi var henne i forløbet. Om jeg kunne tillade mig at rette henvendelse til dem. Jeg kunne ikke finde ud af, hvor hårdt man skulle sidde i det, før man direkte kunne tillade sig at kontakte en forening. Sådan så jeg jo ikke mig selv. Så derfor kunne det være fedt, hvis der var andre der skrev inde på deres side, "jeg har været igennem sådan og sådan". I stedet måtte jeg se en masse dokumentarer i fjernsynet. Og så blev jeg opmærksom på, at jeg egentlig sad ret hårdt i det. Jeg har også talt med andre pårørende, som jeg har anbefalet at rette henvendelse til SAVN med henblik på weekendophold, for det har bare været mega godt. Det har virkelig givet mig noget. Og de siger: Jamen, hvad er SAVN? Jeg kan se, at de har det på nøjagtig samme måde, som jeg havde det og de ville virkelig få noget ud af SAVN.

PARTNER TIL EN INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

Nogle har set navnet, når de har søgt efter hjælp og rådgivning på internettet, men det har ikke nødvendigvis gjort, at de har henvendt sig eller læst nærmere omkring organisationen.

Dette kan hænge sammen med flere ting. En forklaring er, at SAVN ikke tilbyder den form for hjælp, som den pårørende efterspørger. Eksempelvis har vi tidligere beskrevet, at flere af interviewpersonerne har søgt rådgivning omkring økonomiske og rettmæssige problemstillinger, og der har SAVNs tilbud ikke været aktuelle.

En anden forklaring er, at det ikke er tilstrækkeligt tydeligt, hvilken hjælp SAVN tilbyder og for hvem. Det indikerer citatet ovenfor, og tidligere afsnit har ligeledes peget på, at frygten for ikke at passe ind i målgruppen holder folk tilbage fra at kontakte organisationen.

I forlængelse af det, og som en tredje vigtig forklaring, så er SAVN en ukendt organisation for de fleste, og de drukner blandt større og mere velkendte aktører som kommunen, politiet og Kriminalforsorgen, som en del af spørgeskemarespondenterne har søgt hjælp hos. En partner og mor til flere hjemmeboende børn fortæller, at netop det at skulle tage stilling til en ny organisation og nogle nye muligheder var for uoverskueligt og hårdt.

Jeg har ikke valgt SAVN fra. Og jeg kendte godt overfladisk til, at der var noget, der hed SAVN. I forbindelse med fængsler og med børn. Men så at skulle til at sætte sig ind i: Hvad er det man skal? Og hvad er det, I kan? oven i alt det andet. Det kom man bare aldrig til. Så var det mere Krim jeg havde fat i. Fordi tingene måske ikke helt foregik, som jeg synes var i orden med min mand, og jeg skulle have Krim med i ryggen, før jeg handlede videre i forhold til fængselspersonalet. Så SAVN det var ligesom bare en ting mere oveni, som man skulle forholde sig til, hvordan man skulle gøre. Og en gang mere i alt det her sorg, at skulle forholde sig til at sætte noget mere i verden. Det var nok bare uoverskueligt. Det var nok bare nemmere at være i de ting, der var. Så man bliver, ved dem man ved og kender til. Fordi hver gang man skal tage et skridt og gøre noget, så kræver det faktisk kræfter. Og når man så samtidig er måske ved at være udtømt. Så er det faktisk bare for hårdt.

PARTNER TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. IKKE BRUGER AF SAVN.

Citatet illustrerer meget klart den udfordring, der kan være med at gøre sig relevant over for en målgruppe, som kan have svært ved at skulle tage stilling til for mange forskellige aktører - også selvom det er hjælpeorganisationer. For dem kan det være mere nærliggende at kontakte Krim, som interviewpersonen her gjorde, eller offentlige myndigheder.

Opsummering

Interview- og datamaterialet peger på, at der er behov for øget og intensiv synlighed fra SAVN i forhold til målgruppen - og gerne på flere platforme. Sociale medier anbefales af flere, fordi mange pårørende i forvejen er aktive her. SAVN kan med fordel også arbejde på tydeligere kommunikation til målgruppen om deres aktiviteter. SAVN risikerer, at pårørende er i tvivl om hvorvidt de selv tilhørte målgruppen, og derfor ikke har kontaktet SAVN, selvom de kunne have profiteret af deres tilbud.

Der tegner sig et desuden billede af, at manglende henvendelser kan handle om, at SAVN beskæftiger sig med en niche inden for pårørendes problemstillinger. Familierådgivning bidrager til at løse ét problem blandt flere, og hvis de pårørende ikke magter at kontakte forskellige organisationer om hvert enkelt problem, så er en kommunal sagsbehandler eller Kriminalforsorgen mere oplagt at henvende sig til.

Det betyder dog ikke, at SAVN nødvendigvis behøver at favne alle problematikker, selvom det kunne have sine fordele. En anden løsning ville være, at kommunerne, fængslerne og Kriminalforsorgen henviste til SAVN, når en pårørende kunne have gavn af SAVNs tilbud. Materialet peger på, at dette ikke er tilfældet i dag.

Indhold til hjemmesiden

SAVNs hjemmeside har en vigtig funktion i forhold til at tydeliggøre SAVNs tilbud og målgruppe og gøre hjælpen tilgængelig. En interviewperson foreslår i forbindelse med netop dette, at SAVN får udarbejdet en række portrætter på hjemmesiden, hvor forskellige pårørende fortæller deres personlige historie. Forslaget er nærmere beskrevet i afsnittet om mulige fremtidige aktiviteter, og vil efter hendes mening bidrage til en bedre forståelse af, at SAVN favner alle pårørende til indsatte, både børn og voksne, og at de pårørende er "helt almindelige mennesker" fra alle samfundslag.

Andre savner mere information på hjemmesiden. Især faktuelle ting om, hvordan fængslerne fungerer og pårørendes overordnede rettigheder efterspørges. En mor til en indsat forklarer det således:

Inde på SAVNs hjemmeside mangler en masse oplysninger. Hvis man er pårørende til en nyindsat, så står man jo fuldstændig på bar bund. Jeg har ringet og snakket med en socialrådgiver fra kommunen, men det hjalp ikke så meget. Min søn har siddet i tre forskellige arresthuse og to forskellige fængsler og det er fuldstændig forskellige regler. Hvornår må man få udgang, hvornår må man få besøg? Hvorfor er det så forskelligt? Hvorfor kan man ikke ensrette det lidt mere? Hvorfor er der ikke en laveste fællesnævner? Alle de oplysninger burde jo stå på nettet.

MOR TIL INDSAT. IKKE BRUGER AF SAVN.

Det hun efterspørger, er generel information om fængslerne - "laveste fællesnævner". En anden mor synes, at information ofte er skrevet i et utilgængeligt sprog, og det kan være svært at finde information, der rammer lige præcis hendes unikke situation.

På nettet, der bliver det skrevet i et meget professionelt sprog, og det kan være svært at forstå ind imellem. Også fordi når man læser noget, så kan man godt have en krusedulle på det, hvor man siger 'det er jo ikke helt det der jeg skal have svar på, jeg har lige en krusedulle mere på'.

MOR TIL INDSAT MED HJEMMEBOENDE BØRN. BRUGER AF SAVN.

På den baggrund kan en anbefaling til SAVNs hjemmeside være at formidle generel information om at være indsat og pårørende, og følge dette op med mulighed for personlig rådgivning, når ens situation ikke passer ind i "kasserne". Denne anbefaling ligger i øvrigt fint i tråd med SAVNs nye kommunikationsstrategi, der blandt andet indeholder en omstrukturering af SAVNs hjemmeside.

Analyse & Tal

I Analyse & Tal er vi specialiserede i at analysere dét, der kan være svært at analysere. Vi er eksperter i at kombinere klassiske sociologiske metoder med nye digitale metoder for at tilvejebringe den mest relevante viden.

I 2016 fusionerede Analyse & Tal og CASA – Center for alternativ samfundsanalyse. Med denne beslutning fik vi skabt et endnu stærkere sammenspil mellem tunge metodiske kompetencer og skæve, kreative hjerner.

Vores mission er at skabe et mere demokratisk og retfærdigt samfund. Derfor har vi valgt at organisere os som et medarbejderejet kooperativ. Og vi er stolte af at investere vores overskud i udviklingen af nye metoder, projekter og i demokratiseringen af vores samfund som helhed.